

לקו"ש חלק כ"א פ' תרומה שיחה א

פיענוח מראי מקומות

שם הסדרה ("תרומה") ושייכותו לבנין המשכן
נצחיות המשכן

1. **ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך.** א עס האט זיך שוין פיל מאל גערעדט אז טראץ דעם וואס די נעמען פון די סדרות התורה איז ניט בודאות אז זיי זיינען דערמאנט אין ש"ס [אזוי ווי מגעפינט עס ביי די שמות פון די ספרי נ"ך וועלכע ווערן אלע אויסגערעכנט אין גמרא: און אזוי ווערן אויך דערמאנט אין משנה און גמרא די נעמען פון כמעט אלע מסכתות הש"ס] איז אבער דא א גענוגנדע הוכחה אז דאס זיינען תורהדיקע נעמען דערפון וואס עס איז זיכער אז העכער טויזנט יאר איז ביים כלל ישראל אנגענומען צו רופן די סדרות מיט אט די נעמען.
ומכל שכן וקל וחומר וואס מען געפינט בנוגע צו נעמען וואס דארפן געשריבן ווערן אין שטרות: אויב איינער איז מוחזק דרייסיק טעג מיט א געוויסן נאמען איז די הלכה פסוקה אין תורה שז דאס איז זיין נאמען: איז דאך כל שכן אין אונזער ענין - וואו די סדרות זיינען מוחזק מיט זייערע נעמען שוין הונדערטער און הונדערטער יארן ובפרט נאך ווען זיי ווערן אזוי אנגערופן דורך גדולי ומורי ישראל - זיינען דאס אוודאי זייערע נעמען ע"פ תורה.
- איז דערפון במילא פארשטאנדיק אז דער תוכן פנימי פון דער גאנצער סדרה איז אנגעדייטעט אין דעם נאמען וואס תורה האט פאר איר באשטימט: און דאס איז אזוי אפילו אויב מ'זאל אננעמען אז די נעמען זיינען מלכתחלה געגעבן געווארן נאר דערפאר וואס זיי שטעלן מיט זיך פאר די אנהויב-ווערטער פון די סדרות - ווארום וויבאלד אז בפועל ווערט דאך די גאנצע סדרה באצייכנט (לויט תורה) מיט דעם שם [און אין תורה איז דאך ניט שייך צו זאגן אז די פארבינדונג פון ענינים קומט סתם דורך א צופאל ח"ו; ווארום אפילו אין וועלט ענינים איז קיין שום זאך ניט בדרך מקרה] מוז מען דאך אננעמען אז דער שם טראגט אין זיך דעם אינהאלט פון דער גאנצער סדרה.
ובמילא איז עס אויך אזוי בנוגע דער פרשה לך לך אז אלע ענינים וואס ווערן דערציילט אין דער גאנצער סדרה ביז צום לעצטן פסוק איז זייער פנימיות'דיקער תוכן - לך לך.
2. **ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.** ושאלון לר' חנינא חבריהון דרבנן מהו מיעבד בהן עבודה אמר להן מכיון שנהגו בהן אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש.
3. **להעיר ממדרש תדשא פ"כ: בכל הספרים הקדושים יש בהן חכמה ובינה ודיעה למה נכתבו ונקרא שמם כו' למה נקרא שמו בראשית כו'.** וכן בכל הספרים הקדושים יש בהם חכמה בינה ודעה למה נכתבו ונקרא שמן ועל מה הנאה נכתבו. כיצד הראשון של תורה שנקרא שמו ס' בראשית למה נקרא שמו בראשית? לפי שכל בריאת העולם כתובה בו והוא היה ראש לכל וידעו כל הדורות שקב"ה קדם לעולם וברא כל העולם וכל בריותיו בעצתו הטובה ולא בעצת כל בריה בעולם אלא בכבודו ובעצמו והוא יחיד בעולמות ואין שני לו והוא מושל בכל.
4. **ראה שער היחוד והאמונה פ"א.** שגם בדומם ממש כמו אבנים ועפר ומים יש בחי' נפש וחיות רוחנית דהיינו בחי' התלבשות אותיות הדבור מעשרה מאמרו' המחיות ומהוות את הדומם להיות יש מאין ואפס שלפני ששת ימי בראשית ואף שלא הוזכר שם אבן בעשרה מאמרות שבתורה אעפ"כ נמשך חיות לאבן ע"י צירופים וחילופי אותיו' המתגלגלות ברל"א שערים פנים ואחור כמ"ש בס' יצירה עד שמשתלשל מעשרה מאמרות ונמשך מהן צירוף שם אבן והוא חיותו של האבן וכן בכל הנבראים שבעולם השמות שנקראים בהם בלשון הקדש הן הן אותיות הדבור המשתלשלו' ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה ע"י חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו לפי שאין פרטי הנבראים יכולים לקבל חיותם מעשרה מאמרות עצמן שבתורה שהחיות הנמשך מהן עצמן גדול מאד מבחי' הנבראים פרטיים

5. עוד הוכחה לזה - מפ' נח ותולדות, כמשנ"ת במ"א (ראה לקו"ש ח"ה ע' 354 ואילך. ועוד). ב. וועט מען עס פארשטיין בהקדם וואס מ'האט גערעדט די פריערדיקע שבתים, אז דער נאמען פון א סדרה איז ניט נאר מצד דעם וואס די התחלת הסדרה איז מיט דעם ווארט נאר אין דעם נאמען איז מרומז דער תוכן פון דער גאנצער סדרה. ואדרבה מצד דעם וואס תוכן הסדרה איז מרומז אין דעם ווארט דעריבער איז אזוי אויסגעשטעלט געווארן אז דער ווארט איז דער תחלה און ראש פון דער סדרה.

א ראי' מוכחת אויף דעם איז פון פרשתינו מען קען ניט זאגן אז דאס וואס די סדרה הייסט מיטן נאמען תולדות איז (נאר) מצד די התחלה ווארום אויך פרשת נח הייבט זיך אן אלה תולדות נח און פונדעסטוועגן הייסט זי נח און ניט תולדות.

מען קען ניט זאגן אז דאס וואס פרשת נח הייסט ניט מיטן נאמען תולדות איז עס בכדי צו אונטערשיידן איר פון היינטיגער סדרה ווארום איפכא מסתברא פרשת נח וואס זי איז די ערשטע סדרה וואס התחלתה איז תולדות האט געדארפט הייסן תולדות. און דעם שינוי (אויף אונטער-שיידן איין סדרה פון דער צווייטער) האט מען געדארפט מאכן אין דער צווייטער סדרה, און מען האט איר געדארפט אנרופן "יצחק"

נאך מער ס'איז דאך פאראן כמה סדרות וואס זייערע נעמען איז פון צוויי ווערטער אזוי ווי חיי שרה האט דאך איין סדרה געקענט הייסן תולדות נח און איין סדרה תולדות יצחק.

מוז מען זאגן אז שם הסדרה איז פארבונדן מיט תוכן כל הסדרה און דעריבער איז פרשת נח הייסט (ניט מיטן נאמען תולדות ווייל תוכנה איז ניט די תולדות (בנים) פון נח"ן דאס שטייט שוין אין פרשת בראשית (נאר) מיטן נאמען נח ווייל תוכן הסדרה איז נח וואס ענינו - כשמו ינחמנו נחת נייחא דרוחא.

וואס דער נייחא דרוחא איז געווארן דורך עניני כל הסיפורים שבפרשת נח: מי המבול לטהר את הארץ וירח את ריח הניחוח: ברית עם נח כ' לידת א"א ביז צום לעצטן פסוק פון דער סדרה וימת תרח בחרן אז עס האט זיך פארענדיקט דער חרון אף של מקום בעולם

פרשתינו אבער וואס תוכנה איז תולדות פון יצחק"ן (כדלהלן) הייסט דערפאר תולדות וואס דעריבער איז רש"י מפרש אלה תולדות יצחק יעקב ועשו האמורים בפרשה (און ניט אז תולדות יצחק מיינט מאורעות של יצחק) ווייל תוכן הסדרה איז תולדות כפשוטו.

6. עד"ז נקרא ברמב"ם בסדר תפלות שלו ("ויקחו ליה"), ובראב"ע ריש פרשתנו: בפרשת ויקחו לי תרומה. אבל במנהג ישראל בכו"כ מקומות (ברובם), בכל החומשים שראיתי וכו' נקרא - תרומה. וראה עד"ז בכמה סדרות, דנקראות

ברמב"ם וראשונים באופן א' (ובב' תיבות) ובמנהג ישראל (בדורות אחרונים?) בשם אחר (ובתיבה אחת), ולדוגמא: "ואתה תצוה", "תצוה" (הובא ונת' בלקו"ש חט"ז ע' 342, וש"נ ב אין פשטות קען מען זאגן אז אויך לידת משה איז מרומז אין דער סדרה - אין דעם וואס דער נאמען פון דער סדרה איז "ואתה תצוה" וואס דאס גייט אויף משה רבינו. און וויבאלד אז דער שם הסדרה איז מרמז אויפן תוכן פון דער גאנצער סדרה - קומט אויס אז אין דער גאנצער סדרה איז מרומז דער ענין פון (לידת) משה.

אפילו לויט די דעות און לויט מנהג ישראל (און ווי געדרוקט בחומשים) אז זי ווערט אנגערופן "תצוה" - איז דאס דאך לשון יחיד לנכח - בהמשך צו "וידבר ה' אל משה לאמר" שבהתחלת הענין און - אויך גלייך נאך "תצוה" "אהרן אחיך".): "פקודי", "אלה פקודי" (ראה לקמן ע' 250 הערה 3) כן נק' פרשיות אלו במנהג ישראל "ויקהל" "פקודי". אבל בסדר הרס"ג (סדר קריאת התורה) וברמב"ם (בסדר תפלות שלו (בסו"ס אהבה) בסופו) "ויקהל" "אלה" פקודי". וראה לעיל ע' 146 הערה 6. לקו"ש ח"ה ע' 58 ובהערה 9 שם.

(*ברמב"ם שם "ואלה". וכו"ה בדפוס רומי לפני ר"מ.); "זאת תהי", "מצורע" (ראה לקו"ש ח"ז ע' 100, א. דער נאמען פון היינטיקער סדרה ווי זי ווערט גערופן אין ראשונים - דער רס"ג, רש"י און דער רמב"ם - איז "זאת תהי". אבער אין די שפעטערדיקע דורות איז מנהג ישראל (תורה הוא) צו רופן זי מיטן נאמען "מצורע".

דארף מען פשרשטיין: "מצורע" איז דאך אן ענין בלתי רצוי. ולכאורה פאסט ניט צו רופן א סדרה אין תורה מיט אזא נאמען. ובפרט נאך אז פריער האט זי טאקע געהייסן מיט אן אנדער נאמען און (ס'קומט אויס אז) בדורות האחרונים האט מען איבערגעביטן איר פריערדיקן נאמען צו רופן זי מיט א נאמען בלתי רצוי?! 103 ואילך ה. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פשרשטיין וואס בדורות הראשונים האט די סדרה געהייסן "זאת תהי" און בדורות האחרונים ווערט זי גערופן "מצורע": די אמיתית הענין פון "אתהפכא חשוכא לנהורא" אז דער חשך גופא זאל נהפך ווערן לאור וועט ערשט זיין לעתיד לבא. ווייל דאן וועט זיין גילוי העצמות וואס נאר מצד אים (וואס לגבי אים איז אור וחשך בשוה) קען זיין אט דער אופן פון "אתהפכא".

און דערפאר איז בדורות הראשונים ווען מ'איז נאך געווען "ווייט" פון דעם גילוי דלעתיד און עס האט נאך ניט מאיר געווען דער "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה גו" - אז די טהרת המצורע זאל קומען מצד דעם מצורע גופא - און בגילוי איז דאן געווען בלויז דער "הובא אל הכהן",

האט מען דאן נאך ניט גערופן א סדרה בתורה מיטן נאמען "מצורע" ווייל בשעת די טהרת המצורע קומט מצד גילוי אור מלמעלה און ניט מצד זיין ענין גופא איז

דער מצורע - מצד זיין ענין - ניט נהפך געווארן צו תורה אור;

נאר היות ווי מען האט געוואוסט אז לע"ל וועט דער חשך גופא נהפך 4 ווערן לאור האט מען אנגערופן די סדרה "זאת תהי" אז לע"ל וועט זיין "תורת המצורע" - דער מצורע וועט ווערן "תורה".

אבער (א) די ווערטער "תורת המצורע" זיינען ניט אריינגענומען געווארן (בפירוש) אין דעם נאמען פון דער סדרה און "זאת תהי" איז בלויז מרמז אויף "תורת המצורע" (ב) אין דעם נאמען "זאת תהי" לשון עתיד איז מען מדגיש אז סאיז אן ענין וואס וועט קומען ערשט שפעטער.

אבער בדורות האחרונים (וואס ווערן אנגערופן עקבתא דמשיחא) הערט זיך ביי אידן דער ענין פון משיח'ן. אידן "הערן" און פילן אז משיח איז "הנה זה עומד אחר כתרנו" נאכמער דער כותל האט שוין חלונות און חרכים; נאכמער ער - משיח - איז "משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים" ער קוקט און איז משגיח אויף אונז (עס איז בלויז וואס אים זעט מען ניט - און דאס איז נאר ווייל כתרנו - אונזער כותל - פארשטעלט) איז דעריבער מאכן אידן אויך פון "מצורע" א סדרה אין תורה ווייל עס לייכט שוין בתורה דער גילוי דלעתיד פון "ולילה כיום יאיר".): **"ויקח קרח", "קרח" (לקו"ש ח"ח ע' 191)**. ז. ועפ"ז יומתק וואס דער נאמען פון סדרה ווי עס ווערט אנגערופן במנהג ישראל (וואס תורה היא) איז ניט "ויקח" אדער "ויקח קרח" וואס מיינט ווי דער תרגום טייטשט "ואתפלג קרח" און - בלשון רש"י "לקח עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה כו" נאר דער ווארט "קרח" אליין. וואס אין דעם איז ניט דערמאנט (מרומז) חטא שלו זיין מחלוקת אויף משה'ן ולעורר על הכהונה.

ווייל די הוראה וואס מ'דארף ארויסנעמען פון (פרשת) קרח איז ניט נאר די שלילה - "ולא יהי' כקרח וכעדתו" - נאר אויך אן ענין חיובי. אט דער רצון וואס עס איז געווען בא קרח'ן ור"נ איש און בא משה'ן דארף זיין בא יעדן אידן. ואדרבה דאס איז א באווייז אז "שמעו דברים בסיני מפי הגבורה.. אנכי ה' אלקיך" - "הוי" איז געווארן "אלקיך" זייז כח און זיין חיות.

עס טאר אבער ניט זיין דער בפועל דער "ויקח (קרח)" פירן א מחלוקת און מעורר זיין על הכהונה אויף דעם כה"ג וואס דער אויבערשטער האט באשטימט דורך משה'ן און וועלן בפועל זיין דער כה"ג ווארום ס'איז דא נאר "כה"ג אחד" דער וואס דער אויבערשטער האט בוחר געווען. דער רצון דערצו דארף אבער בלייבן - "רוצה בכך". **וש"נ); "ראשי המטות", "מטות"; "אלה מסעי", "מסעי" (לקו"ש ח"ח ע' 382)**. ד. שוין גערעדט פיל מאל על יסוד תורת הבעש"ט אז "שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" איז דער חיות פון דער זאך (וואס טראגט דעם נאמען) און איז מרמז אויף איר תוכן - אז עד"ז איז בשמות הסדרות: דער תוכן פנימי פון דער גאנצער סדרה זאגט זיך אויס אין דעם שם

הסדרה. ובענינו דער תוכן פון פ' מטות איז מרומז אין דעם נאמען ווי זי ווערט גערופן ע"פ מנהג ישראל - "מטות"; און אזוי אויך בנוגע פ' מסעי.

די הסברה אין דעם: מ'געפינט צוויי תוארים מיט וועלכע אידן ווערן באצייכנט (אלס שבטים) - "שבטים" און "מטות". וואס דער חילוק צווישן זיי איז פשרשטאנדיק לויט זייער באדייט אין משל אין פשטות: "שבט" איז א צווייג וואס איז נאך ווייך משא"כ מטה איז א שטעקן וואס איז שוין הארט און שטארק; און דער טעם וסיבה צו דעם אונטערשייד צווישן זיי "שבט" איז א צווייג וואס האט נאך די יניקה פון אילן (און לפעמים איז ער טאקע מחובר צום אילן) דעריבער איז דער ענף פריש און ווייך דאקעגן א "מטה" ווערט דוקא ווען דער ענף איז אפגעשניטן און האט מער ניט די יניקה פון דעם אילן. און דערפאר איז ער חזק וקשה.

עד"ז איז דער חילוק צווישן די צוויי תוארים ביי אידן: סיי "שבטים" און סיי "מטות" דייטן אן אז נשמות ישראל שטאמען פון שרש ואילן פון אלקות פון "אילנא דלעילא" נאר דער תואר "שבטים" ווייזט אויף דער נשמה ווי זי איז מחובר מיט אלקות בגלוי ווי זי שטייט אין דביקות צו "אילנא דלעילא"; ובכללות איז עס מרמז אויף דער נשמה ווען זי געפינט זיך למעלה וואו זי שטייט מיט א שטענדיקן ביטול און דביקות לאלקות. משא"כ "מטות" איז מתאר די אידן ווי זיי זיינען בגלוי ניט פארבונדן מיט'ן מקור עס איז ניט ניכר בגלוי זייער דביקות אין אלקות; און בכללות איז דאס ווי די נשמה קומט אראפ למטה אין גוף ונפש הבהמית וואס דורך דער ירידה אין דעם גוף ונפש הבהמית ווערט זי נתגשם און (כאילו) ווי געטיילט פון "אילנא דלעילא". און דאס איז אויך וואס "מטות" איז מרמז (אלס שם הפרשה) - ווי נשמות ישראל קומען אראפ אין ירידה און ווערן נתגשם ווי א דבר נפרד פון מקור.

משא"כ דער שם "מסעי" - וואס באדייט אז מען גייט אוועק לגמרי פון פריערדיקן ארט און מ'קומט צו (נענטער צו ארץ הקודש) א העכערן ארט - מיינט עס בעבודת ה' די נסיעה ו"הליכה" צו וועלכע די נשמה קומט צו דורך דער ירידה למטה אין אן אופן פון "מטות". ד.ה. אז (דוקא) דורך דער ירידה דערגרייכט די נשמה צו א העכערער דרגא לגבי ווי זי איז געשטאנען למעלה פאר דער ירידה:

די נשמה קודם הירידה ווערט אנגערופן "עומד" אזוי ווי מלאכים ווארום איר עבודה אין אהבת ה' ויראת השם איז במדידה והגבלה; ובמילא אפילו ווען זי איז עולה אין א העכערער דרגא הייסט עס אבער ניט אז זי גייט אוועק לגמרי פון איר פריערדיקן מעמד ומצב און דעריבער ווערט דאס אנגערופן "עמידה".

אבער דורך איר ירידה למטה אין גוף ונפש הבהמית אין די בחינה פון "מטות" און דורך זיי און מיט זיי איז זי מקיים תומ"צ וואס איז חכמתו ורצונו ית' של הקב"ה קומט זי צו צום ענין פון "מסעי" זי ווערט בבחי' "מהלך"

באין ערוך העכער ווי די נשמה איז געווען פריער זייענדיק למעלה. וש"נ). ועוד.

7. **ברייטא דמלאכת המשכן בתחלתה** נוסח הדפוס רבי אומר עשר תרומות הן תרומה גדולה ותרומת מעשר חלה ובכורים ותרומת איל נזיר ותרומת לחמי תודה ותרומת חזה ושוק הימין ותרומת הארץ ותרומת מדין ותרומת שקלים ותרומת המשכן: תרומה ותרומת מעשר חלה ובכורים ותרומת איל נזיר ותרומת לחמי תודה ותרומת שלמים לכהנים.

נוסח מדרש הגדול ר' אומר עשר תרומות הן... יל"ש **כאן עה"פ** ר' אומר עשר תרומות הן: תרומה, ותרומת מעשר, חלה, ובכורים, ותרומת תודה, ותרומת הארץ, שקלים, ותרומת משכן, ותרומת מדין, ותרומת שלמים.. **וראה פי' הר"א בן הרמב"ם ריש פרשתנו.** טעם מאמר ויקחו לי תרומה "ויתנו לי תרומה" (כמו ש)אמר אליהו אל הצרפ[ת]ית קחי נא לי וג' ונקראת הנדבה תרומה כי המביא אותה והמפריש אותה מממונו ירים אותה בהכרח לפני הבאתו אותה ובשעת הבאתו אותה: וימיני התרומה רבים הראשון שבהם אחד מן עשרה הוא מאמרו כי את מעשר בני ישראל (וג') והשני חלק....

8. **ירושלמי שקלים פ"א ה"א** ר' חגי בשם רשב"נ שלש תרומות נאמרו בפ' זאת תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי זו תרומת שקלים וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן תרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו תרומת שקלים לקרבן מה שירצו יעשו כדי שיהא יד כולן שוה. תרומת אדנים לאדנים העשיר לא ירבה והדל לא ימעט. אמר רבי אבון אף בפרשה הזאת נאמר בה ג' תרומות מחצית השקל תרומה לה' יתן תרומת ה' לתת את תרומת ה'. **פרש"י ר"פ "אמרו רבותינו"** אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת שנעשו מהם האדנים, כמו שמפרש באלה פקודי, ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקפות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד (תלמוד ירושלמי שקלים א'). י"ג דברים האמורים בענין כלם הצרכו למלאכת המשכן או לבגדי קהנה כשיתקדק בהם.

9. **בברייטא דמלאכת המשכן שם: תרומה גדולה. אבל ביל"ש כאן: מתחיל תרומה (סתם), תרומת מעשר. וכ"ה להלן בברייטא שם כשמתחיל לפרט: תרומה ותרומת מעשר כו' לכהנים.**

10. **ראה בס"פ קרח.** פרק יח פסוקים ח-ל"ב.

11. **כה, ח. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:**

12. **וע"ד מ"ש הרמב"ן ריש פרשתנו (וראה פי' בעקב יוד, ה) הטעם ש"הקדים הארון והכפרת", אף שקדם במעשה הוא עשיית המשכן את אהלו ואת מכסהו, "כי הוא מוקדם במעלה" ד"עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון".** כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצותיה של תורה כאשר הנהיגו רבותנו עם הגרים שבאים להתייחד וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצוה על ידו של משה וכתר עמהם ברית על כל זה מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לאלהים כאשר התנה עמהם מתחלה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה (לעיל יט ה) ואמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שם ו) והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל והנה עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון כמו שאמר (להלן כה כב) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה וסמך לארון השלחן והמנורה שהם כלים כמוהו ויורו על ענין המשכן שבעבורם נעשה אבל משה הקדים בפרשת ויקהל את המשכן את אהלו ואת מכסהו (להלן לה יא) וכן עשה בצלאל (להלן לו ח) לפי שהוא הראוי לקדם במעשה:

13. **ראה ראב"ע כאן כה, ח. נקרא מקדש בעבור היותו משכן השם הקדוש**

14. **ראה פרש"י שמיני ט, כג.** דבר אחר פון שראא אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, הנה מצטער ואומר, יודע אני שכעס הקדוש ברוך הוא עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל, אמר לו למשה, משה אחי, כך עשית לי שנוכחתי ונתבישתי? מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל (ספרא): ויצאו ויברכו את-העם: אמרו ויהי נעם ה' אליהנו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם; לפי שכל שבעת ימי המלוואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבנו, כל הטרח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, לך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו ויבא אליכם כבוד ה' — אהרן אחי קדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו: וראה אוה"ח פרשתנו כה, ח סד"ה ח. ועשו לי מקדש וגו'. צריך לדעת למה קראו מקדש ותיכף חזר בו וקראו משכן דכתיב את תבנית המשכן ונראה כי אומרו ועשו לי מקדש היא מצות עשה כוללת כל

17. וראה אה"ת ויצא קעח, ב ואילך. ביאור"ז (להצ"צ) ויצא ע' קד ואילך. ספר המאמרים פר"ת ס"ע קפג ואילך. ד"ה רב ברכי' (פ"ג) וד"ה האומנם תרמ"ג.

18. כפרש"י עה"פ ד"ה תרומה "הפרשה" תרומה: הפרשה, יפרישו לי מממנום נדבה (וכן הוא בת"א ופרשון קדמי אפרשותא ותיב"ע כאן ויסבון קדמי אפרשותא). וההמשך בפרש"י: "יפרישו לי מממנום נדבה", היינו בפי' הכתוב "ויקחו לי תרומה", וכהמשך (וסיים) לפירושו "ויקחו לי תרומה - לי לשמי". וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 284 ואילך.

19. יומא ה, ב. כיצד הלבישן כיצד הלבישן מאי דהוה הוה אלא כיצד מלבישן לעתיד לבוא ועוד.

20. שמואל ב ז, ו. כִּי לֹא יִשְׁכַּבְתִּי בְּבֵית לַמָּיִם הַעֲלֵתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ בְּאֶהֱל וּבְמִשְׁכָּן: ועי' פרש"י שם. באהל ובמשכן משכן שילה לא היתה בו תקרה, אלא בית של אבנים מלמטן, ויריעות מלמעלן. וראה זח"ב רמא, א תא חזי השמים כסאי דא רקיעא דיעקב שריא ביה דאיהו דיוקנא עלאה לכרסייא (ס"א כורסיא עלאה לדיוקנא) עלאה קדישא והארץ הדום רגלי דא רקיעא דדוד מלכא שריא ביה לאתהנאה מזיוא דאספקלריא דנהרא ובגין דבעי לאתפשטא יתיר לתתא אמר הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי דא בנין בית מקדשא ואי זה מקום מנוחתי דא בית קדש הקדשים דלתתא אבל תא חזי כל זמנא דאזלו ישראל במדברא הוה להו משכן עד דאתו לשילה והוה תמן ודא איהו רזא לאמשכא דא בדא ולאעלא דא בדא לאתקשרא דא בדא בגין לאנהרא אבל לאו לניחא דהא לאו ניחא בר כד אתבני בי מקדשא ביומוי דשלמה מלכא דהא כדן הוה מנוחה לעילא ותתא בגין דתמן תקיפו דניחא ולא לנטלא מאתר לאתר ובגין כך אית משכן ואית בית משכן כמה דאת אמר (ויקרא כו יא) ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם מאי משכני משכנותיו דקודשא בריך הוא דלהוון גבייהו דישראל מאי טעמא בגין דכתיב ולא תגעל נפשי אתכם מאי בין האי להאי אלא משכן כמלכא דאתי לגבי רחימיה ולא מייתי כל אוכלוסין דיליה עמיה בגין דלא לאטרחא עליה איהו אתי לגביה בזעיר חילין בית דכל חילין וכל אוכלוסין דיליה כלהו אייתי עמיה לדיירא בההוא ביתא ודא איהו בין משכן ובין בית בית המקדש איהו דיורא דניחא לעלמין בכל אינון רתיכין בכל אינון דיוקנין בכל אינון עובדין כגוונא דלעילא לתברא (ד"א לחברא) עובדין דלתתא כגוונא דלעילא משכן בזעיר דיוקנין בזעיר עובדין לנטלא מאתר לאתר וכלא ברזא דלעילא. ובכ"מ.

הזמנים בין במדבר בין בכניסתן לארץ בכל זמן שיהיו ישראל שם לדורות וצריכין היו ישראל לעשות כן אפילו בגליות אלא שמצינו שאסר ה' כל המקומות מעת שנבנה בית המקדש כאומרו (דברים יב ט) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה ולזה לא אמר ועשו משכן שיהיה נשמע שעל אותו זמן לבד נאמרה מצוה זו ואחר שצוה דרך כלל אמר פרט הנעשה במדבר שאינו מקום לבנות בו בנין אבנים שיעשה משכן כסדר האמור ותמצא שכתב רמב"ם בפרק א מהלכות בית הבחירה (הלכה א) מצות עשה לעשות בית לה' וכו' דכתיב ועשו לי מקדש ע"כ וטעמו הוא משינוי הלשון כמו שכתבנו: עוד ירצה באומרו ועשו לי מקדש, כי מעת שעושים אותו לשמו יתברך כאומרו לי, הגם שעדיין לא שרתה בו שכינה, הרי הוא מקדש, ודין קודש יש לו. ונראה שזהו הפי' (והחילוק): ועשו לי (והתיכף נעשה) מקדש, וכאשר שרתה בו שכינה – ה"ז משכן. וראה כלי יקר (כו, א) ד"ה ואת המשכן תעשה. היה לו לומר ועשית משכן כדרך שאמר ועשית שלחן ועשית מנורת זהב. לפי שמשכן הוא על שם ושכנתי בתוכם, על כן אין נכון לומר לשון עשיה על שכנתי יתברך כי דבר זה אין לייחס בלתי לה' לבדו שנאמר (ויקרא כו יא) ונתתי משכני בתוכם, ולא ירצה להזכיר לשון עשיה כי אם על עשר יריעות ולא על משכנו יתברך, וכך פירושו, ואת המשכן שכבר אמרתי ושכנתי בתוכם הוא ע"י שתעשה עשר יריעות וגו'.

15. מלכים א ח, כז. כי האמנם ישב אלקים על הארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בנית

16. ועד"ז אמר משה לגבי המשכן - ראה פסיקתא דר"כ פ"ב רבי יודה בר סימון בשם רבי יוחנן שלשה דברים שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו בשעה שאמר לו 'ועשו לי מקדש' [שמות כה ח] אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם 'הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך' [מלכים א' ח כז] ואתה אמרת 'ועשו לי מקדש'. אמר לו הקדוש ברוך הוא משה לא כשאתה סבור אלא עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום שמונה במערב ואני יורד ומצמצם שכינתי ביניכם למטן דכתיב 'ונועדתי לך שם' [שמות כה כב]. . סוף פ"ו (כדלעיל). פס"ר ספט"ז (כדלעיל) . תנחומא תשא יו"ד רבי יהודה בר סימון אמר שלשה דברים שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו. בשעה שאמר לו (שמות כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אמר רבוננו של עולם הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (מלכים א ח כז). אמר לו משה לא כשם שאתה סבור אלא עשרים קרש בצפון ועשרים בדרום ושמונה במערב ושמונה במזרח ואצמצם שכינה שלי ואשכן ביניהם וכתיב (שמות כה כב) ונועדתי לך שם ודברתי. (ועוד).

21. לשון הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה. מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש. וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו. והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'

22. ראה יב, ט. כִּי לֹא־בִאתֶם עַד־עֵתָה אֶל־הַמִּנוּחָה וְאֶל־הַנְּחִלָּה אֲשֶׁר־יְהִיגָה אֶלְהֵיךָ נִתְּנָה לָךְ:

23. ראה רמב"ם שם ה"ג. כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן. ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דוד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל ואומר זאת מנוחתי עדי עד.

24. בפרש"י (כה, ט): וכן תעשו לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה כתבנית אלו תעשו אותם. אבל זהו רק בנוגע לכלי המשכן, אבל לא בנוגע למשכן עצמו. ולהעיר מרמב"ן שם: ולא ידעתי שיהי' זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו ומזבח הנחשת עשה שלמה עשרים אמה ארך ועשרים רחב. וראה רא"ם ולא הבנתי כוונתו במאמר: "ומזבח הנחושת עשאו שלמה עשרים אמות אורך ועשרים אמות רוחב" כי אם רצה לטעון מזה על שלא היה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב כמידת מזבח הנחושת של משה וזה יורה שאין פירוש "וכן תעשו" לדורות" כדברי הרב (-רש"י) אינה [טענה] מפני שאין פירוש "כתבניתם" כתבנית אלו כמידתם [אלא] שיהו צלעות שטחיהן מתדמות יחס האורך אל האורך כיחס הרוחב אל הרוחב וכיון שיחס האורך של מזבח הנחושת של משה אל האורך של מזבח הנחושת של שלמה הוא כיחס הרוחב אל הרוחב דימה שניהם בתבנית אחת אף על פי שזה של משה היה חמש על חמש ושל שלמה היה עשרים על עשרים כמו שטחי אבג"ד הוז"ח [כזה]:

שאם היתה זווית א"ב שווה לזווית ה"ו ויחס א"ב אל ה"ו כיחס א"ד אל ה"ח יקראו שני שטחי אבג"ד הוז"ח מתדמים אף על פי שהאחד גדול מהאחר ויאמר עליהם שהם שווים בתבניתם. ולכן המזבח של נחושת שעשה שלמה מאחר שהיה רבוע כמו המזבח של משה ובהכרח שהיו זוויות שטחי המזבח של משה שוות לזוויות שטחי המזבח של שלמה וצלעותיהם המקיפות בזוויות שתי המזבחות מתייחסות הנה שתי המזבחות הן בתבנית אחת בהכרח. ואף על פי ששטחי גובהן לא היו מתדמים ששטחי גובה המזבח של משה היו חמש על שלש ושטחי גובה המזבח של שלמה היו עשרים על עשר. יש לומר שהיה מקובל

אצלם איש מפי איש עד משה רבינו מפי גבורה שפירוש "כתבניתם" אינו אלא על האורך והרוחב לא על גובהו. והראיה על זה כי גם הבית עצמו לא היה מתייחס עם המשכן רק באורכו ורחבו ולא על גובהו וכן הדביר ששם מקום הארון לא היה מתייחס עם בית קודש הקדשים שעשה משה רק באורכו ורחבו ולא על גובהו וזאת ראה ש"התבנית" אצלם הוא האורך והרוחב בלבד ואין זה אלא על פי הקבלה.

וכן כתבו התוספות בפרק הזורק (שבת צח: ד"ה דל) בשם ר' יצחק מנא ליה לתלמודא דרוחב המשכן עשר אמות אי משום דשמונה קרשי המשכן של פאת מערב המשכן הן אמות שתיים עשרה מאמה וחצי האמה הקרש האחד דל שתי אמות של עובי המשכן נשאר עשר אמות דילמא עובי קרשי המשכן לא היה אלא חצי אמה דל אמה אחת של עובי המשכן מזה ומזה נשאר אחת עשרה אמות. ותירץ דמבית עולמים ילפי לה שהיה אורכו ששים ורחבו עשרים וכתב "וכן תעשו לדורות" כתבנית של מדבר שמע מינה דמשכן נמי רחבה שלישי ארכה כמו בבית עולמים אלמא פירוש "כתבניתם" אינו רוצה לומר כמידתם אלא שהיו מתדמים להם כדפרישית. גו"א ט"ז לפרש"י ודבריו תמוהים למאד דהרי בהדיא בגמרא אמרו כן בשבועות בפרק ב' (סוף יד:): אין מוסיפין על העזרה כו' מנא הני מילי אמר רב שימי בר חייא אמר קרא "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו" לדורות. מיתיבי רבא כל הכלים שעשה משה כו' אמאי נימא "וכן תעשו" לדורות' שאני התם דכתיב (במדבר ז א) "וימשחם ויקדש אותם" אותם במשיחה ואין לדורות במשיחה עד כאן. הרי בהדיא דרז"ל סבירא להו "וכן תעשו" לדורות אף בבית עולמים. ובודאי קושיא של הרמב"ן ממזבח הנחושת לא קשיא מידי דלא קאמר רק לענין הכלים אשר הם מטלטלין במשכן ובאוהל מועד אבל המזבח דהוא מחובר בארץ כמו המקדש עצמו ואין חילוק בין המזבח של בית עולמים ובין העזרה וקדש קדשים שלא היה שוה למשכן דמאי שנא אלו כמו שהיכל והעזרה וקדש קדשים לא היה שוה למשכן הכי נמי המזבח לא היה שוה למשכן כי המשכן היה מטולטל ובית עולמים קבוע אבל כלים המטלטלין כגון הארון והשלחן והמנורה היו שוים בבית עולמים למשכן; ובארוכה אוה"ח שם וכן תעשו. הנה לפי מה שפי' שהראהו תבנית המשכן לומר כזה תעשו לא פחות ולא יותר אל יקשה לך אם כן לא היה צריך לומר לומר וכן תעשו, כי תמצא שאמרו בשבועות דף י"ד וזה לשונם אחד הנכנס לעזרה וכו' שאין מוסיפין על העיר והעזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וע"א סנהדרין מנא הני מילי אמר רב שימי אמר קרא ככל אשר אני מראה וגו' ואת תבנית כל כליו וכן תעשו לדורות. הנה כי באה וכן תעשו לצוות שיעשו כסדר הזה לדורות, ודע שדרשת לדורות דורש לה התלמוד מתיבת וכן תעשו לא מתוספת וא"ו לבד, כי לכשנאמר

שאינו דורש אלא יתור תיבת וא"ו אין כאן יתור כי אם היה אומר הכתוב כן תעשו לא היה נשמע כוונת ההודעה שבא הכתוב להודיענו שעברו הדברים בין משה ובין ה' ויהיה קשה לי לשמוע דברי ה' למה לא אמר ככל וגו' קודם אומר ושכנתי, אלא ודאי שכל תיבת וכן תעשו מיותרת, וכן פירש רש"י שם בשבועות וזה לשונו וכן תעשו קרא יתירה למדרש לדורות עד כא. וטעמו של רש"י ז"ל לא מטעמינו אלא לצד שפירש ככל אשר אני וגו' שהוא מחובר למעלה ועשו לי מקדש וגו' ככל וגו' אם כן הרי בא הדבר לעיכוב שלא יחשוב להתנדב לעשות גדול אם כן וכן תעשו למה לי לדורות, ולדרכנו שהלכנו לשיטת דברי רבותינו ז"ל כי אומרנו ככל וגו' בא להשיב למשה עיכוב השיעור ממה שהראה לו כיצא בו בשמים מזה ירגיש שלא ישנו: וראיתי להרב אבן עזרא שפירש וכן תעשו על הכלים לפי שלא הוזכר בתחלה אלא ועשו לי מקדש. ולא נתן לב הרב לומר טעם שהוצרך לומר וכן תעשו על הכלים ולא הספיק במה שמצוה בסמוך על פרטות כל הכלים, בשלמא מה שאמר ועשו לי מקדש היא כללות המצוה וטעמה שיעשה מקדש לשכון ה' בתוכו ואחר כך אמר אופני הבנין מה שאין טעם זה צודק במאמר וכן תעשו על עשיית הכלים אם לא שתאמר כדברי רבותינו ז"ל שדרשו לדורות, ולא ידעתי למה מעלים עיניו מאור החיים אשר האירו רבותינו ז"ל.

גם בעיני יפלא דברי רמב"ן ז"ל שהשיג על דברי רש"י שאמר וכן תעשו לדורות ואמר ולא ידעתי אם יהיה זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו ומזבח הנחושת עשה כ' אמה אורך ועשרים רוחב (דה"ב ד) עד כאן. מדבריו נראה כי נעלמה מלפני זכרוננו סוגיית מס' שבועות שדברי רש"י הם דברי הגמרא ומה מקום לחלוק על התלמוד. והיה נראה לומר שסובר רמב"ן כי מה שאמרנו בש"ם וכן תעשו לדורות אין הכוונה על שיעור הכלים אלא על דברים האמורים שם שצריך מלך ונביא וכו' וע"א סנהדרין, ואין דבריו נראים כי מי מפס. ועוד לדבריו מה מקשה שם בגמרא ממשחת כלים שמקדשת כלים שעשה משה ולא בשאר כלים שעשו זולת משה והוצרך הש"ס להביא להם ראייה מהפסוק והיה יכול לומר כי לא לכל הפרטים אמר הכתוב וכן תעשו לדורות אלא לדברים שמנו שם במשנה:

אלא שצריך ליישב קושיית רמב"ן ממזבח הנחושת שעשה שלמה. וראיתי להרא"ם שרצה ליישב ואמר כי אין כוונת וכן תעשו על השיעור ממש אלא על דוגמת תכונת הבנין הרחב בערך האורך וגובה לפי ערך ארכו ורחבו אבל לענין הגודל אין קפידא, ולזה כשם שמזבח שעשה משה היה ה' על ה' כמו כן עשו לדורות מרובע עשרים על עשרים, ונסתייע הרב מדברי התוספת כפרק הזרק שבת (צ"ח:) שהקשו למה שנשמע מדברי הש"ס כי רוחב המשכן היה עשר אמות מנין להם זה ודלמא רחבו אחד עשר אמות כו' ותירץ ר' יהודה דמבית עולמים ילפינן לה שהיה אורכו

ששים אמה ורחבו עשרים הכי נמי במשכן רחבו שלישי אורכו וכתוב וכן תעשו עד כאן. והקשה הרב על זה אם כן למה לא עשה הגובה של המזבח כתכונת מזבח משה שעשה ג' גובה לה' אורך ורחב ולפי שיעור זה יעלה למזבח שלמה שהיו בו כ' על כ' שנים עשר גובה ותירץ כי כך באה ההלכה שלא אמר וכן תעשו אלא על אורך ורחב לבד ולא על הגובה עד כאן:

ולפי דעתי אין דברי הרב נראים כי מה שכתב כי וכן תעשו לדורות לא באה אלא על תכונת הבנין ולא על שיעורו לא יקובלו הדברים מפיו בלא הוכחה מהש"ס, ואם מחמת הקושיא, יותר יש להניח הדבר בצריך עיון מלבדות מדעתינו דברים שאין להם על מה שיסמוכו, ומה שהוכיח מתירוצ' ר"י, וגם עליו אני דן, ועוד אינו הוכחה כי ר"י לא סמך תירוצו על דרשת וכן תעשו, ומה שכתב הרב בהעתק דברי ר"י וכתוב וכן תעשו אינם מדברי ר"י אלא הרב להצדיק דבריו אמר כן, ופירוש דברי ר"י הוא כי גילוי מלתא הוא אומר כי ממה שראינו שהיה בבית עולמים עשרים על ששים וכאן במשכן יש ספק אם היה עשרים אורך ועשרה רוחב או אחד עשר יתגלה הספק מבית עולמים, או אפשר שהיה להם איזו ראייה ללמוד סדר זה מבית עולמים ולא מדרשת וכן תעשו, וזה לך האות כי לא הזכיר ר"י דרשת וכן תעשו לחזק תירוצו, ועוד מה שהוסיף להקשות מהגובה ואמר כי באה ההלכה מהר סיני שלא נאמר וכן תעשו אלא על תכונת הריבוע ולא על תכונת הגובה לשיעור הריבוע:

דע כי נחלקו רבותינו ז"ל (זבחים נ"ט:) רבי יהודה ורבי יוסי ר' יוסי סובר כי כל מזבחות הנחושת בין מה שעשה משה בין מה שעשה שלמה בין מה שעשו בני גולה ושעתיד להעשות כולן עשר אמות גובה של כל אחד מהם וג' אמות שכתוב בתורה מקום המערכה לבד עד כאן. וסברא זו הלכה היא (רמב"ם הל' ב"ה פ"ב) וסוגיית פרק שתי הלחם (מנחות צ"ז) כדעת זו מגדת ולסברא זו אין קושיית הרא"ם קושיא כל עיקר, ור' יהודה חולק וסובר דברים ככתב ג' אמות קומתו. והנה קושיית הרא"ם אינה צודקת אלא לסברת ר' יהודה ומן הראוי לא היה מדבר דבריו בדרך פשיטות שנראה כי הם דברים מוסכמים אשר לא כן הוא. ומה שתי' הרב ז"ל כי כך באה ההלכה וכו', מסוגיית שבועות לא משמע כן ממה שאמר הש"ס אמתניתין דאין מוסיפין על העזרות וכו' מנא הני מילי ומתירץ רב שימי דאמר קרא וכן תעשו לדורות עד כאן. הנה ממה ששואל הש"ס מנא הני מילי והוצרך רב שימי לתירץ שמע מינה כי השואל לא היה יודע דרשת וכן תעשו לדורות וממוצא דבר אתה יודע כי לא היה יודע גם כן ההלכה שאמר הרב שבאה על הגובה שאינה לדורות שאם היה יודע ההלכה בהכרח שהיה יודע דרשת וכן תעשו לדורות שעל משמעותה באה ההלכה וכיון שכן למה לא הקשה השואל עצמו מגובה המזבח שלא עשאו שלמה כשל משה שהיא קושיית הרא"ם עצמה שהרי אין לה תירוצ' אלא בהלכה שבאה על זה והלכה

זו לא ידעה השואל כנזכר, ויש עוד להוכיח מעומק הסוגיא כי לא היתה הלכה בזה ודברי הרב שלא בדקדוק;

ואני אומר כי אין קושית רמב"ן מהמזבח שהיה עשרים על עשרים ולא קושית רא"ם מהגובה קושיא, והרי לפניך ברייתא ערוכה בפרק קדשי קדשים (זבחים ס"ב). וזה לשונם תנו רבנן קרן וכבש ויסוד וריבוע מעכבין מדת ארכו ומדת רחבו ומדת קומתו אינם מעכבין וקאמר בש"ם מנא הני מילי דאמר קרא המזבח לעכב עד כאן. הרי כי מזבח עצמו שעשה משה יכול היה לעשותו מעשרים על עשרים והגובה גם כן יכול היה לעשותו יותר מג' אמות ואם כן מה מקום לקושית הרב ממזבח שעשה שלמה כי הקדוש ברוך הוא גילה כי אין מעכב גובה ורוחב ואורך, וגם הרא"ם ז"ל נעלם מעיניו דברי הברייתא וחשב כי לא היה משה יכול לעשות המזבח ביותר משיעור זה וגם הגובה צריך שיהיה ה' על ג' גובה ולא על יותר והוצרך לתרץ ב' התירוצים הכחושים. והנה שתלתי לך עץ שתול על מים ותחזק בו כל תמוט כי אומרו וכן תעשו הוא על דברים המעכבין במזבח מדבר שהם קרן וכבש ויסוד וריבוע כדקתני בברייתא וגם שלא יפחות מחמש אמות רוחב וה' אמות אורך כמו שאמרו שם בפרק קדשי קדשים ובלבד שלא יפחיתנו ממזבח שעשה משה:

אלא שנשאר לנו לדעת שאר הפרטים שבמשכן היו לעיכובא ובבית עולמים לא היו מעכבין ואדרבה כתב רמב"ם בפ"א מהלכות בית הבחירה שאין בונים אלא באבנים או בלבנים. והנה הבינותי בכל מה שכתב רמב"ם במשפטי בית אלהינו ואראה כי בג' כלים כתב שצריך שיהיו כמות כלים שעשה משה במדבר ממש והם השלחן והמנורה ומזבח הזהב וכן מפורש בפרק שתי הלחם אבל שאר כלים וצורת הבית אין לקחת שיעור לדורות ממעשה משה במדבר, ולפי זה היה נראה לומר כי לא באה מצות וכן תעשו לדורות אלא בכלים ואין זה אמת כי בגמרא דרשוהו לענין קידוש העזרה וזה יגיד שגם על הבית באה המצוה לדורות, ועוד גם בכלים רואני שעשה שלמה כרובים שניים ומשונים הרבה מכרובים שעשה משה (מ"א ו') וכמה שונים היו בשאר הכלים:

והנה בהשכלה מועטת בענין אין שום קושיא כלל, כי יש לדעת כי כל בנין הבית והכלים לא עשאם שלמה כפי אשר נראה בעין שכלו לפאר אלא על פי נביא וגם הנביא הגיד כי לא דברי נבואתו הגיד אלא דברי קבלתו דכתיב בדברי הימים (א' כ"ח) ויתן דוד לשלמה בנו תבנית האולם וגו' ותבנית כל אשר היה ברוח עמו וגו' הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית וגו', וכתוב עוד (רש"י שם) אשר היה ברוח עמו כאשר הראהו שמואל הרואה, ואמרו ז"ל באגדת שמואל (מדרש שמואל פט"ו) רבי ירמיה בשם ר"ש כו' בית המקדש מסרה הקדוש ברוך הוא בעמידה למשה ומשה מסדה ליהושע בעמידה וכו' יהושע מסרה

לזקנים בעמידה דכתיב ויאסוף יהושע וגו' ויתיצבו וגו' זקנים מסרוה לנביאים בעמידה נביאים מסרוה לדוד בעמידה וכו' דוד לשלמה וכו' ואומר הכל בכתב וגו' מלמד שנתנה לידרש מיד ה' מלמד שנתנה במסורת עלי השכיל מלמד שנתנה ברוח הקודש עד כאן. הראת לדעת כי כל מה שעשה שלמה בבית היה הלכה למשה מסיני והכל כתוב בספר גלוי לדורשי תורה ברוח הקודש.

וכן תמצא שכתב רש"י בפירוש דברי הימים (פסוק י"ט) וזה לשונו והכל דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש כמו ששינו הר הבית היה ה' מאות אמה על ה' מאות אמה דרש אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וגו' יהיו חמש מאות על חמש מאות עד כאן. ומן הסתם יהיה כל המעשה נרמז בתורה למבינים ברוח הקודש, ולפי זה מה שאמר הכתוב וכן תעשו לדורות הם על דברים שלא בא עליהם ההפכיות בתורה כמושכל למביני מדע ברוח הקודש בזה יתנהגו על פי מעשה האמור במשכן מדבר אבל דברים שנאמרו בתורה במשפט מקדש עולמים לא תהיה להם סתירה מפסוק וכן תעשו כיון שיש לו מקום לעמוד בו בשאר הפרטים שלא באה עליהם ההלכה והבן: ולדרך זה גם כן נרתק חבל קושית רמב"ן מעל רש"י וגם נתרפא כאבו של רא"ם בענין שיעור גובה מזבח לו יהיה שהיה גובה מזבח מדבר מעכב:

וליהוה שאמרו רבותינו ז"ל שנתנה לידרש בנינה של בית עולמים מן התורה אמרתי ליטול חלק בדרשה זו בב' וגו' פרטים, וזה יצא ראשונה תחילת דבר ה' אמר ועשו לי מקדש וגמר אומר תבנית המשכן והיה צריך לומר ועשו לי משכן הא למדת כי על ב' מקדשות צוה וכמו שרמזנו בתחילת הענין ורמז מעשהו באומרו חמשים בחמשים כמו שפירש שמואל הנביא עליו השלום ואם אינו ענין למשכן מדבר תנהו ענין למקדש עולם הרמוז באומרו ועשו לי מקדש, ומעתה מאמר וכן תעשו לדורות אינו נוהג בפרט זה של שיעור תבנית הבית ועודנו במקומו לשאר דברים שדרשו ז"ל בשבועות לענין נביא וסנהדרין וכו':

עוד מצינו (מ"א ו') שעשה שלמה ב' כרובים שניים נוספים על מה שעשה משה ונמצאו ד' כרובים אשר לא צוה ה' גם משונים שינוי גדול מכרובי משה:

ונראה כי הכתוב רמזם במה שאמר (פסוק י"ח) ועשית שנים כרובים וגו' משני קצות הכפורת ועשה כרוב אחד וגו' וכרוב אחד וגו' וקשה למה הוצרך לומר ב' פעמים המעשה ועשית ועשה. עוד קשה שכל הכתוב מיותר כי מאומדו מב' קצות הכפורת מובן הוא שכרוב אחד מקצה וגו'. עוד קשה למה אמר עוד על שני קצותיו.

אכן רמז ה' למעשה ב' כרובים שיעשו בבית עולמים מלבד כרובים שיעשה משה, כנגד מה שיעשה לפי שעה אמר ועשית לנוכח כי הוא יעשה במשכן, וכנגד כרובי בית עולמים שרמז בתחלת דבריו אמר ועשה לא דבר אליו לנוכח אלא כמצוה על עשייה אחרת לזמן אחר שמלבד ב' כרובים הנזכרים שהם מקצות

ונראה כי התורה רמזה הדבר במה שעקרה סדר מצות מזבח הזהב ממקום שהיה ראוי לצוות עליו, כי תמצא כי מתחילה התחיל בארון שהוא פנימי פנימיים ואחר כך הכפורת ואחר כך השולחן ואחר כך המנורה ואחריהם המשכן יריעיו קרשיו עמודיו אדניו ואחריו מזבח החיצון ואחריו חצר המשכן ואחריו השמן ובגדי שרת לאהרן וקרבתות החינוך והתמידין ואחר כל זה צוה מזבח הזהב, ויש בזה הרגשה גדולה בשינוי גדול כזה, ורמז בזה שדינו משונה מכל המשכן וכליו כי המשכן וכליו הראוי לבית עולמים ישמש לבית עולמים כגון השלחן והמנורה כמו שכתבנו למעלה שהיו משמשים בבית עולמים ומי שאינו ראוי לבית עולמים כגון משכן וכלים שלא שמשו במקדש, גם מזבח החיצון שלא היה בו הקפדה אלא בריבוע ובמקדש היו צריכין לעשותו גדול לצד הצורך אבל מזבח הזהב הגם שלא תשתנה עבודתו שהוא הקטורת חצי מנה בבוקר וחצי מנה בערב אף על פי כן לא ישמש בבית עולמים ועשה אחר וגנזו לחלוטין מה שלא עשה כן בשולחן ומנורה שעשה משה שהגם שעשה עשרה של משה עולה על כולן, וענין רמיזות מעשה בית עולמים אינו אלא רמז בעלמא:

25. סוטה ט, א. משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד קרשיו ובריחיו ועמודיו ואדניו היכא אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל

26. ראה רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ בנוגע למס' מדות. והביא אחר 'תמיד' - 'מדות' ואין בו ענין אחר אלא ספור שהוא זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל ענינו. והתועלת שיש במין ההוא כי כשיבנה במהרה בימינו יש לשמור ולעשות התבנית ההוא והתבניות והצורות והערך מפני שהוא ב'רוח הקדש' כמו שאמר "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל". ובפתיחה למס' מדות מתו"ט. הרמב"ם הביא אחר תמיד מדות ואין בו ענין אחר אלא ספור שהוא זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל ענינו. והתועלת שיש בענין ההוא כי כשיבנה ב"ב יש לשמור ולעשות התבניות והוא והתבניות והצורות והערך מפני שהוא ברוח הקדש. כמו שאמר: הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. עכ"ל. ואע"פ שהבנין של עתיד יש בו שנויים ולא ישוו עם בנין בית שני. וכמו שיראה המעיין במשנה ובספר יחזקאל. והרמב"ם עצמו כתב בתחלת הלכות בית הבחירה. וז"ל בנין שלמה כבר מפורש במלכים. וכן בנין העתיד להבנות אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל. אינו מפורש ומבואר. ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא. בנוהו כבנין שלמה. ומעין דברים המפורשים ביחזקאל. ע"כ. הרי שאין בבנין בית שני. אלא מעין דברים המפורשים ביחזקאל. אבל לא ככל הכתוב בספר שם. ואני בהקדמתי לספר צורת הבית

הכפורת עוד יעשו מעשה אחר כרוב אחד מקצה מזה ואלו הם בפני עצמן כמו שכן עשאו שלמה שהיו רגליהם נוגעים בארץ ולא בקצה הכפורת, ופירוש מקצה במקום שכלה קצתו, ואולי שנתכוון בתיבת מזה לומר מלבד זה וחוזר אל הכרוב שהזכיר. ואחר כך חזר להתנות הכתוב ואמר כנגד כרובים שיעשה משה אמר מן הכפורת פירוש מגופו של כפורת תעשו את הכרובים שזכרתי בתחילת דברי שנים כרובים, וכדי שלא תטעה שחוזר אל הכרובים השניים לזה הזכיר פעם ב' תעשו שלא היה צריך לומר שכבר אמר ועשה אלא לומר כי אינו מדבר במעשה של כרובי המקדש אלא במעשה משה הוא מדבר ולזה אמר לנוכח תעשו, ועוד העיר ה' להבינך כן במה שאמר את הכרובים שלא היה צריך להזכירם כיון שבהם הוא עוסק ולא היה לו לומר אלא תעשו או תעשה אותם ומאמרו תעשו את הכרובים גילה שאינו מדבר במה שלפניו אלא במה שלפני פניו כמו שפירשנו. ואמרו על שני קצותיו פירוש צריך שיעמדו על קצה הכפורת שלא תאמר הן אמת שיהיו מגופו של כפורת אבל אפשר שירדד להם רגליהם ויעמידם בארץ ולא על כפורת הארון, לזה אמר על שני קצותיו פירוש שיהיה העמדתם על קצות הכפורת ממש מה שלא התנה כן בב' של בית עולמים:

והגם שתמצא שבמעשה שעשה בצלאל אמר הכתוב כסדר כל האמור שנראה שכל האמור בכתוב ישנו במעשה המשכן של מדבר וישבו רבותינו ז"ל טעם הכפל שלא תאמר שתעשה ב' לכל קצה וכו' יעויין שם בדברי רש"י (פסוק י"ט), והנה אם לא היה לטעם שרצה לרמוז על כרובים השניים שיעשה לעתיד לא היה לו לכתוב תחילה סתם ועשית ב' כרובים ולחזור להסיר הטעות שלא תחשוב ב' מכל צד ויאמר כרוב אחד וגו' ומתחילה היה לו לכתוב ועשית כרוב אחד מקצה הכפורת וכרוב אחד וגו' (מקצה) תעשה אותם, אלא ודאי שנתכוון לרמוז כמו שפירשתי, ופשט הכתובים במקומו מונח כי הלא תמצא מה שפירש שמואל הרואה בפסוק (כ"ז י"ח) חמשים בחמשים אין זה פשט הכתוב אלא דרשה ולא נעקר הפשט גם לדרכינו הגם שישנו לפשט הכתוב ישנה לדרשה מכח הקושיא שהקשינו בסמוך. ועוד תמצא כי כאן במצות ה' דקדק לומר תיבת ועשה לדייק מה שפירשנו בה מה שאין כן במעשה בצלאל לא אמר ויעש יספיק בהערה:

ומזבח הזהב מצינו (מ"א ז') שעשה שלמה אחר וגנז לשל משה כמפורש בדברי רבותינו ז"ל (מנחות צ"ט) שהשלחן והמנורה שעשה משה יש בו מחלוקת אם לא היו מסדרין ומדליקין (אלא) בו או גם בשאר שולחנות והמנורות שעשה שלמה היו מסדרים ומדליקין לפעמים בזה ולפעמים בזה אבל מזבח הזהב דבר מוסכם שנגנז ולא שמשו אלא בשל שלמה, וצריך לדעת למה גנז של משה:

נתתי טוב טעם בזה ע"פ המדרש שנמצא בפירש"י דיחזקאל סי' מ"ג. ראויה היתה ביאה שניה של עזרא [להיות] כביאה הראשונה של יהושע כו'. ובנין זה מאז היה ראוי להם כשעלו מן הגולה וגאולת עולם. אלא שגרם החטא לא היתה תשובתם הוגנת וכו'. ע"כ. לכך אני אומר שלפי שלא היתה תשובתם הוגנת לא יוכלו למלאותו בכל חלקי הבנין כמות שהוא. לפי שאותו בנין מיועד לגאולת עולם שתהא הכבוד חונה לעולם. כענין שנאמר שם ושכנתי בתוכם לעולם. ומ"מ הואיל והיה ראוי להם. ראו כי טוב לבנות מעין אותו הבנין במקצת מן הדברים. עכ"ד שם. ועכ"ז יפה כתב הרמב"ם שספור ענין בית שני. יש בו תועלת לעתיד מצד דברים רבים הדומים. וג"ז שהביא לראיה ממה שנאמר הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. אע"פ שדוד הוא שאמר כן לשלמה בנו על בנין הראשון מ"מ יש ראייה ממנו. וכמו שבמ"ב פ' בתרא דסוכה ומתקנין שם תיקון גדול העתקתי ששאלו בגמ' והכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. ותיצו קרא אשכחו ודרוש וכו'. וכן עוד בגמ' פ"ו דזבחים בבנין המזבח כמו שאכתוב לקמן רפ"ג. דשמעין שהיה לבני בית שני לבנות כדמות הראשון אלא קרא אשכחו ודרוש. וממילא נמי דלעתידי יש לנו לבנותו כמו שהוא בכתב מיד ה' אשר השכיל דוד והיכא דכבר אשכחו קרא ודרוש שפיר ונבנהו כדדרשו. והיכא דאנן ניקום ונשכח קרא ונדרוש. ונבנהו כמו כן, והרי רש"י בפ"ו דזבחים דף ס"ב בההיא דמזבח מפרש קרא אשכחו ודרוש ושלמה לא הבין לדרשו והם דרשוהו. ע"כ. [* ולשונו זה תמצא עוד לקמן פ"ג מ"א בד"ה וכשעלו כו'] וכן אנחנו כשנזכה לבנות בנין העתידי יגלה הקב"ה עינינו ומלאה הארץ דעה את ה' ולהבין הסתום בדברי יחזקאל ונבנהו אבל מ"מ צריך לספור בנין השני שכן רוב ועקרי הבנין מיוסדים בתבנית ה' אשר השכיל לדוד ולא ימוט. אלא מה שיזכנו האל יתברך לדרוש עוד מן המקראות מצורף לזה שע"י הסיפור הזה של בית שני אנו יכולים לדרוש ולהבין בבנין דיחזקאל. ואילו לא היה זה הספור נכתב בספר, לא מצאנו ידיו ורגליו באותו הבנין העתידי שיבנה במהרה בימינו:

27. וראה בארוכה אוה"ח שם. ראה הערה 24

28. ל' הרמב"ם בפיה"מ שם. ראה הערה 26

29. תנחומא צו יד. וכן אמר [רב] שמואל בר אבא אמר הקדוש ברוך הוא לישראל אף על פי שבת המקדש עתיד לחרב והקרבתו בטליון לא תשכחו עצמכם לסדר הקרבנות אלא הזהירו לקרות בהן ולשנן בהן. ואם תעסקו בהן אני מעלה עליכם כאלו בקרבנות אתם עוסקים. ואם רצונך לידע בא וראה כשהקדוש ברוך הוא מראה ליחזקאל את צורת הבית מה הוא אומר הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית (יחזקאל מ"ג). אמר

יחזקאל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם עד עכשו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית וכתב (אותה) לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חקתיו ועשו אותם (שם). וכי יכולין הן לעשות הניח להם עד שיעלו מן הגולה ואחר כך אני הולך ואומר להם אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל אמר לו הקדוש ברוך הוא גדול קריתו בתורה כבנינה לך אמר להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה ובשכר קריתו שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית. ובכ"מ.

30. ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 411 ואילך. וש"נ.

31. ראה אוה"ח שם, ח. הערה 14 ובארוכה – לקו"ש שם. הערה 30

32. בביאור הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה ראה הערה 21 - **ראה לקו"ש חט"ז ע' 302 ואילך. וש"נ.** לפי"ז איז אויך מבואר דער המשך פון די הלכות אין אַנפאנג הלכות בית הבחירה: "מ"ע לעשות בית ליי" מוכן כו' שנאמר ועשו לי מקדש" און איז ממשיך "וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה כו' ", ד.ה. אז מצות בנין "בית ליי" גייט (אויך) אויף דעם משכן וואָס משה רבינו האָט געמאכט;

און וויבאלד אז מצות בנין בית המקדש איז פארבונדן מיט די אַנדערע צוויי מצות, אז צום גדר (הקיום) פון בנין המקדש איז נוגע דער (פריערדיקער) קיום פון מינוי מלך און דער "בהניח" פון מלחמת עמלק - דאַרף מען זאָגן אז אַזוי איז געווען באַ אַלע בתי-מקדש;

ד.ה. הגם אז דאָס זיינען ג' מצות וואָס נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, איז דאָס נאָר בנוגע דעם ציווי. פון אַלע דריי מצות, וויבאלד אָבער אַז מצות בנין בית לה' איז איין ציווי לכל הדורות - ועשו לי מקדש וואָס איז כולל אַלע (אויך די פריערדיקע) בנינים, איז מובן, אז אויך ביי יעדן פריערדיקן בנין המקדש (משכן) איז דאָס געווען נאָכדעם ווי ס'איז געווען) אַ מלך און "הניח גו' מכל אויבך מסביב", וויבאלד אז "תלויות זו בזו". [נאָר כשם ווי די שלימות אין ביהמ"ק עצמו לדורי דורות איז געווען דער בנין בית עולמים כ"שנבנה המקדש בירושלים", אַזוי אויך אין זיינע תנאים וגדרים (אלס הקדמה לזה), מינוי מלך ומלחמת עמלק, אַז זייער שלימות האָט זיך אויפגעטאַן דורך דעם בנין המקדש בירושלים דוקא].

און מהאי טעמא בריינגט דער רמב"ם דעם פסוק "ועשו לי מקדש" און איז גלייך ממשיך "וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה": דער ציווי כפשוטו איז דאָך געווען אויפן משכן שעשה משה,

וואָס אויך דערמיט האָט מען מקיים געווען מצות בנין "בית ליי" מיט אלע גדרים שבו - וואָרום "משה רבינו מלך הי" ווי דער רמב"ם שרייבט, און ס'איז געווען לאחר מנוחה פון מלחמת עמלק; "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב"; און פון דעמאָלט אָן איז דער חיוב הציווי פון "ועשו לי מקדש" - געבליבן אויף אלעמאָל.

33. ל' הרמב"ם שם.

34. שם פ"א ה"ה. ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהיה לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם ושלשתן נקראין היכל ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש: **וראה שם פ"ו הי"א.** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר ככל אשר אני מראה אותך וכן תעשו לדורות ומשה רבינו מלך היה: **פ"ז הי"א.** שלש מחנות היו במדבר מחנה ישראל והוא ארבע מחנות ומחנה לוייה שנאמר בה וסביב למשכן יחנו ומחנה שכינה והוא מפתח חצר אהל מועד ולפנים וכנגדן לדורות מפתח ירושלים עד הר הבית כמחנה ישראל ומפתח הר הבית עד פתח העזרה שהוא שער ניקנור כמחנה לוייה ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכינה והחיל ועזרת הנשים מעלה יתירה בבית עולמים: **ועוד. וראה לקו"ש שם ע' 305 (סיו"ד). וש"נ.** עפ"ז קען מען אויך פאָר-ענטפערן די שאלה בנוגע דער הלכה הנ"ל אין הל' ביה"ב, און וואָס מען קען פון איר אַרויסלערנען להלכה בפועל:

דער רמב"ם פסק'נט "ואסור לאדם שיעשה בית תבנית היכל אכסדרא תבנית אולם חצר כנגד העזרה" – איז וויבאלד אָז די אלע אויסגערעכנטע בנינים האָבן געהאָט אַ דין מקדש און ביי יעדן האָט מען מקיים געווען די מצוה פון "ועשו לי מקדש" [ביז אז אויך דער ביהמ"ק, הגם אז זיין ציור און די פרטים פון מדת ארכו ורחבו זיינען געווען אַנדערש ווי אין משכן, פונדעסטוועגן זיינען די ענינים העקריים שבו געווען בדוגמת המשכן; ווי דער רמב"ם שרייבט: "ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה"] איז י"ל אָז דער איסור לעשות בית תבנית כו' איז חל אויך אויפן נאָכמאָכן דעם תבנית פון משכן, פון משכן שילה און נוב וגבעון.

35. רמב"ם שם פ"א הי"ב. אין בונין את המקדש בלילה שנאמר וביום הקים את המשכן ביום מקימין לא בלילה ועוסקין בבנין מעלות השחר עד צאת הכוכבים

והכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר ואין מבטלין תינוקות של בית רבן לבנין ואין בנין ב"ה דוחה יום טוב:

36. להעיר מזח"ב שם ראה הערה 20 ואוה"ח שם – הטעם בזה שלאחרי המשכן הוצרך להיות משכן שילה לפני בנין ביהמ"ק בירושלים.

37. רמב"ם שם ה"ג. כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ליי' ולהקריב בהן קרבן ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דוד זה הוא בית יי' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל ואומר זאת מנחתי עדי עד:

38. להעיר ממשנ"ת (לקו"ש ח"ו ע' 21 הערה 69 והטעמים שבזהר וע"ח [דלעיל הערה 55] הם הקדמה והכנה להשלמת הכוונה ד"דירה בתחתונים". כי ענין ה"דירה" הוא [לא רק שנמצא בה כל העצם, אלא גם] שהעצם נמצא בה בגילוי (ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1054), ולכן צריך ל"הטיב לברואיו" ו"יכירו גדולתו" – בחי' הגילויים, כי ידיעה והכרה זו הם הכנה לגילוי העצמות. (ובדוגמת המבואר בלקו"ש ח"ג ע' 956. שאהוי"ר, עם היותם בחי גילויים, הם דרכי ה' - לפי שעל ידם דוקא בא עצמותו ית' בגילוי, במעשה המצות. עיי"ש).

וכמו שההתהוות, עם היות שהיא רק ביכולת העצמות, בכ"ז ההתהוות בפועל הוא מהאור וע"י התלבשותו בכלים (אגה"ק סי' כי - קל, ריש ע"ב), כן גם השלמת הכוונה ד"דירה בתחתונים" – דירה לעצמותו, הוא ע"י (הקדמת) "להטיב לברואיו" – אור, ו"יכירו גדולתו" - כלים.

וי"ל בדא"פ שזהו ג"כ הסדר ב"ושכנתי בתוכם": משכן - אור, ביהמ"ק (דשלמה) - כלי, וביהמ"ק דלעתיד - דירה לעצמותו. שהסדר דמשכן ביהמ"ק (דשלמה) וביהמ"ק דלעתיד הוא - אור, כלי, דירה לעצמותו. ע"ש.

39. וי"ל שזה גופא מרומז (עכ"פ) ברמב"ם - בזה שהאריך להביא שם "וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה שנאמר כו' כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל כו' - הסדר בהקמת המשכן גלגל שילה* וכן נוב וגבעון עד ל"נבנה המקדש בירושלים", שבזה מבואר לא רק הסדר שהי' בקיום המצוה ד"ועשו לי מקדש" (דמאי דהוי הוי) כ"א סדר הלימוד דהל' ביהב"ח, שקיום מצות בנין ביהמ"ק ע"י שעוסקים בצורת הבית (כנ"ל במדרשים, וכמו שמדגיש הרמב"ם בריש ההלכות בהכתוב (תהלים קכב, ו) שהביא "שאלו שלום ירושלים גו" - ראה בארוכה לקו"ש ח"ח שם ע' 415-6) הוא כשלומדים ההלכות על

סדר הרמב"ם - כולל ומתחיל ע"ד המשכן שעשה משה, גלגל שילה וכו'.
***ראה הערה 36**

40. תניא רפי"ז. ובזה יובן מ"ש כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך לעשותו דלכאורה הוא בלבבך נגד החוש שלנו [והתורה היא נצחית]

41. ובדוגמת מ"ש הצפע"נ (מפענצ"פ פ"ה סי"ב, וש"נ) לענין שבועת משה, שהמתפיס בו חל הנדר, אף שהתיר שבועתו, ד"כיון שהשבועה כתובה בתורה הוה דבר הנמשך וכאילו השבועה ישנה תמיד", "דכל שכתוב בתורה הדבר הוה נצחי ולא רק מה שהי"י". [א] בצ"פ מהד"ת, דף סה ע"א (התחלת המאמר לקמן סי' לב, בענין שטר הוה נמשך): עיין בירושלמי פ"ג דמגילה מהך דערכין דף ו' ע"ב דאם שם הבעלים חקוק על הדבר אין יכולים לשנותו דהוה כמו שנדרו נמשך כל שעה ובזה אתי שפיר מה דלכאורה אינו מובן הך דנדרים דף י', גבי נודר במוהי מחמת של מרע"ה ע"ש, והא מבואר בנדרים דף סד ע"ב דהתירו שבועתו ע"ש וקיי"ל דעוקר כו' אך כיון דהשבועה כתובה בתורה הוה דבר נמשך וכאילו השבועה ישנה תמיד.

[ב] בצ"פ מהד"ת דף 134: עיין בירושלמי ספ"א דנדרים דמקשה על המשנה דלמה לא אמר במומתא של שאול דנקט של משה רבינו ולמה לא מקשה ג"כ ושל יהושע כמבואר שבועות דף לו אך הגדר כך דבאמת לכאורה אינו מובן הא מבואר בנדרים דף סה דמשה רבינו התיר שבועתו וא"כ היאך אפשר להתפיס בו כיון דכבר הותרה אך ככ"ב דכל שכתוב בתורה הדבר הוה נצחי ולא רק מה שהיה ולכך מצי תפיס בה וכן נבואת שמואל הוה ג"כ עצם ואף שמת הדבר ישנו מה שאין כן בשאר נבואות וזה ר"ל הך דברכות דף לא ע"ב ותענית דף ה ושמואל כתב ספרו מה שאין כן בשאר ע"כ.

ובצ"פ תרומות דף 120 מפרש קושיא הנ"ל: וע"כ כיון דכתיב בתורה הוה דבר נמשך ופועל תמיד ע"כ. וראה בגמרא מכות צד לב באריכות ובצ"פ מהד"ת דף כד ע"א לעיל פ"ג סי' יז יח.

42. ולהעיר מהפי' בהגש"פ: אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה דיינו, שהרי יש להם משכן ובבנין ביהמ"ק נתוספו עשרה נסים (רשב"ם, כל בו, אבודרהם ועוד).

43. ובפרט שגם כפשוטו המשכן הוא נצחי (ולא נחרב כביהמ"ק) ורק נגד (סוטה שם* הערה 25), ויתירה מזו ארז"ל (יומא עב, סע"א אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין ד"א עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין ת"ל

עומדים שעומדין לעולם ולעולמים. סוכה מה, בתנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין דבר אחר עומדים שמא תאמר אבד סיברם ובטל סכויין ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים) עה"פ (פרשתנו כו, טו) עצי שטים עומדים - "שעומדים לעולם ולעולמי עולמים", "שישובו" - ראה פרש"י יומא שמא תאמר. משנגנזו אבד סיברן שלא ישובו עוד: ובטל סכויין. מה שאנו סוכין וצופין להן: וסוכה שם אבד סיברם. משנגנזו אהל מועד בטל לו עולמית: סכויים. תוחלתם ומבטם כדמתרגמין הבט נא (בראשית טו) איסתכי כען לשמיא: . וראה בחיי פרשתנו שם והענין לומר כי אע"פ שהמשכן והמקדש עתידין ליחרב, וכלי הקדש הגופניים עתידים שיאבדו בגולה, אין להבין שכשם שפסקו למטה כך פסקו למעלה תבניתם ודוגמתם ח"ו, אבל הם עומדים וקיימים לעולם, ואם פסקו למטה עתידים לחזור לקדמותם, וזהו מאמר רז"ל במסכת סוכה פרק לולב וערבה (סוכה מה:), וכן במסכת יומא סוף פרק בא לו כהן גדול (יומא עב.). "עצי שטים עומדים", שמעמידים את צפויין, שמא תאמר אבד סברן בטל סכויין, ת"ל: "עצי שטים עומדים", שעומדין לעולם ולעולמי עולמים. קרא "צפויין" הכח שהם מצפים לו, ומה שאמר שהן מעמידין אותו הכח, תלה הגדול בקטן. ושמה תאמר מאחר שהן מעמידין אותו, כשאבדו למטה אבד סברן למעלה, כלומר שאבדו אותו הכח שהן מקיים, או שמא בטל הכח שמשקיפים לו, ת"ל עומדים, לעולם ולעולמי עולמים. . וראה תנא דבי אליהו רבה ספכ"ה (כג): ומפני מה נטמן המשכן עד היום הזה מפני שעשאוהו הכשרים בנדבת לבם וקשה לפני הקב"ה להפסיד כל מה שעשו הכשרים בנדבת לבם ולעתיד יבא הקב"ה וישרה בתוכו כמדה הראשונה שנאמר כו' באתי לגני גו'. וראה לקו"ש חט"ז ע' 305. ע' 465 ואילך. ב. דער ספורנו: איז מסביר, אַז דער פסוק "אלה פקודי המשכן וגו'" ברענגט אַרויס דעם גודל המעלה פון די חלקי וכלי המשכן, וואָס צוליב דעם איז "לא נפסדו" (ווי חז"ל זאָגן "שמא תאמר אבד כו' ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעד ולעולמי עולמים"), און נאָכמער - "לא נפל דבר להם ביד האויבים". און דער פסוק איז מפרט די פרטי המעלות "שבשבילים הי' ראוי להיות נצחי ושלא ליפול ביד אויבים" - "משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר גו' ובצלאל גו", וואָס צוליב די אלע מעלות, "שרתה שכינה במעשה ידיהם ולא נפל ביד אויבים". משא"כ ביים מקדש ראשון, וואו ס'זיינען ניט געווען אלע די מעלות, איז "אע"פ ששרתה בו שכינה נפסדו חלקיו וכו' ונפל בסוף הכל ביד אויבים"; און אַזוי אויך (און נאכמער) ביים מקדש שני - "לא הי' בו גם א' מכל אלה התנאים לא שרתה בו שכינה ונפל ביד אויבים". [ויל, אַז דער מקור אויף דעם (עכ"פ צו כללות הפירוש) איז פון דעם מאמר חז"ל אין גמרא אז "לא

שלטו שונאיהם" במעשי ידי משה, און דערפֿאר איז "משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד קרשיו קרסיו בריחיו ועמודיו ואדניו" (און זיינען ניט אריינגעפאלן ביד האויבם); און אויף דעם איז מיוסד דער פירוש אז "אשר פוקד על פי משה" איז אַ טעם אויף דער נצחיות כו' פון די חלקי וכלי המשכן].

(* וראה תדבאר פי"ח: אשריהן הצדיקים שאין שונא שולט להם ובמעשי ידיהם שכן מצינו במשכן כו' אבל במשכן שעשה שלמה שלט בו שונא כו'.

44. שמו"ר פי"ב, ג. ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על השמים הדא הוא דכתיב כל אשר חפץ ה' עשה וגו' אמר דוד אף על פי שגזר הקדוש ברוך הוא השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם משל למה הדבר דומה למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם כשבקש לתן התורה בטל גזרה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני וכתוב ואל משה אמר עלה אל ה' הרי כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ וגו' **תנחומא וארא טו.** טו ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על השמים ויהי ברד. זה שאמר הכתוב כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ השמים אמר הקדוש ברוך הוא השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם משל למה הדבר דומה למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם כשבקש לתן את התורה בטל את הגזרה הראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני וגו' וכתוב ואל משה אמר עלה אל ה' הוי כל אשר חפץ וגו'

45. יתרו יט, כ. וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הָרַיִם סִינַי אֶל־רֹאשׁ הַקָּרְן וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הַקָּרְן וַיַּעַל מֹשֶׁה:

46. ולפי פי' המת"כ כ"ה הכוונה בב"ר פי"ט, ז. ב"ר "וכנגדן עמדו שבעה צדיקים ואלו הן אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם משה עמד אברהם והורידה לששי עמד יצחק והורידה מן ששי לחמישי.... עמד משה והורידה מלמעלה למטה "מת"כ. "עמד משה כו'. דכתיב וירד ה' על הר סיני."

47. משפטים כד, א. וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֶה אֶל־יְהוָה אֲנִי וְאַהֲרֹן נָתַב וְאַבְיָהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחֹק:

48. במדב"ר פי"ג, ב. אמר ר' יצחק כתיב (תהלים לז כט) צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעי עליה הרשעים במה ישכנו באויר אלא הרשעים סלקו

השכינה מן הארץ אבל הצדיקים השכינו השכינה בארץ אימתי שרתה השכינה בארץ ביום שהוקם המשכן שנאמר (שמות מ לד) ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. פי"ב, ו. ויהי ביום וגו'. מהו ויהי אמר ר' יהושע תנאים עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל עד שהם במצרים שאינו מוציאם משם אלא על מנת שיעשו לו משכן וישרה שכינתו ביניהם כמו שנאמר (שמות כט מו) וידעו כי אני ה' אלקיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם על מנת לשכני בתוכם. וכיון שהוקם המשכן וירדה השכינה ושרתה בתוכם ויהי. רב אמר דבר שלא היה משנברא העולם עד עכשו נעשה באותו היום משנברא העולם ועד אותה שעה לא שרתה שכינה בתחתונים אלא משהוקם המשכן ואילך לכך נאמר ויהי דבר חדוש הוא. ר' שמעון בר יוחאי אמר דבר שהיה ופסק וחוזר לכמות שהיה. שכן אתה מוצא מתחלת בריתו של עולם שרתה השכינה בתחתונים כמו שנאמר (בראשית ג ח) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן וגו' וכיון שנסתלקה השכינה בעת שחטא אדם שוב לא ירדה עד שהוקם המשכן. לפיכך כתיב ויהי דבר שהיה ופסק ימים הרבה וחזר לכמות שהיה. ובכ"מ.

49. ובלקו"ת צו י, ד: ומעשה המשכן הוא תיקון לזה להיות דירה בתחתונים כו' וכמ"ש ברבות בראשית פי"ט כו'. ומעשה המשכן הוא תיקון לזה להיות דירה בתחתונים ושיהיה בחי' גילוי אור שבעת הימים וכמ"ש ברבות בראשית פי"ט עיקר שכינה בתחתונים היתה כיון שחטא אדה"ר נסתלקה כו' וכנגדן שבעה צדיקים כו' עד עמד משה והורידה מלמעלה למטה וראה רד"ה באתי לגני השי"ת.

50. יתרו שם, יב. וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעַם סָבִיב לְאֹמֶר הַשְּׂמֵרָה לְכֶם עֲלֹת בְּקֶרֶב וּנְגַע בְּקִצְחוֹ כֹּל־הַנֹּגֵעַ בְּקֶרֶב מוֹת יוֹמָת:

51. שם, יג לֹא־תִגַּע בָּאֵד כִּי־סָקוֹל יִסְקַל אֹזְיָרָה יִלָּה אִם־בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחִיָּה בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בְּקֶרֶב וּבִפְרִשׁוֹ. בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל: קְשִׁימִשְׁךְ הַיָּבֵל קוֹל אֶרֶץ, הוּא סִימָן סִלּוֹק שְׁכִינָה וְהַפְּסָקַת הַקּוֹל, וְכִיּוֹן שְׂאֵסְתִּלַּק, הֵם רְשָׁאִין לַעֲלֹת:

52. לבד בני"י שפסקה זוהמתן (שבת קמו, א. ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי כוכבי' שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים מאי א"ל אע"ג דאינהו לא הוו מזלייהו הוו דכתיב את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה וגו' וש"נ) **גם לאחר במשך היובל ולתמיד (ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא מ"מ לא היו בערך שיהיו בבחי' כלי ממש לגילוי אוא"ס כו' ורק במעמד ה"ס פסקה זוהמתן ע"י הגילוי מלמעלה כו' וכ"ש שהעולם הי' גשמי וחומרי**

וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו. (לא חזרה לגמרי (כדמוכח בשבת וכו' שם. וראה נצוצי אורות לזח"ג יד, ב. ה) הגם שעשו עגל לא חזרה כל הזוהמא ח"ו כבראשונה והכי אמר בש"ס בכמה דוכתי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן. לקו"ש חי"א ע" 10 וכן הוא גם בנוגע למעלת דרגתם של בני"י (והעולם) : דאעפ"י שע"י חטא העגל חזרה זוהמתן של ישראל מ"מ לא היתה זוהמא זו כמו קודם מ"ת. דלפי שהבירור והעילוי ד"פסקה זוהמתן" במ"ת ה' בדרגא נעלית יותר מדרגת העילוי קודם חטא עה"ד והיינו שפעולתו היתה פנימית וחודרת יותר לכן גם בירידה שלאח"ז עדיין ניכרת פעולתו.) ולהעיר מהדיוק חזרה ולא שהוא דבר חדש. ועצ"ע.

53. מתחיל מהארון (פרשתנו כה, יו"ד ואילך) "ועשו ארון", "ועשית בדי", "ועשית כפורת גו", וכן בכל פרטי הכלים. והקרשים (כו, טו ואילך).

54. כו, א. וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר וְרִיעֵת נָשָׁא מִשְׁזָר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתַלְעֵת שְׁנֵי כַרְבִּים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

55. להעיר מאבות דר"נ (פי"א): גדולה מלאכה שאף הקב"ה לא השרה שכינתו על ישראל עד שעשו מלאכה* שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ולהעיר מל' רש"י פקודי (לט, מג וברך אתם משה: אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נעם ה' אליהינו עלינו וגו', והוא אָתָד מ"א מְזֻמָּרִים שֶׁבַתְּפִלָּה לְמִשְׁהָ) שמיני (ט, כג הערה 14): יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

(* דכולל כל בני"י, ראה ויקהל לו. ד: ויבואו כל החכמים העושים את כל מלאכת הקודש איש איש ממלאכתו אשר המה עושים. שם, ז: והמלאכה הי' דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר: (ובפרש"י שם והמלאכה הי' דים לְכָל־הַמְּלָאכָה: וּמְלָאכַת הַהֲבָאָה הַיְתֵה דִים שֶׁל עוֹשֵׂי הַמִּשְׁכָּן, לְכָל הַמְּלָאכָה שֶׁל מִשְׁכָּן, לְעִשׂוֹת אוֹתָהּ וְהוֹתֵר:). פרש"י שם לז, א: ויעש בצלאל: לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו: פקודי לט, לב וְתַכְלֵת כָּל־עֲבֹדַת מִשְׁכָּן אֶהְיֶה מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּן עֶשְׂרֵים וּכְפִרְשֵׁי שֵׁם: ויעשו בני ישראל את המלאכה ככל אשר צוה ה' וגו'.

56. ראה גם לקו"ש חט"ו ס"ע 205 ואילך ד. ויש לומר די הסברה אין דעם: שוין גערעדט פיל מאל בנוגע דעם חילוק צווישן די מצוות וואָס די אבות האָבן מקיים געווען פאר מ"ת און די מצוות וואָס אידן זיינען מקיים נאָך מ"ת, אַז וויבאלד דער קיום המצוות פאר מ"ת איז געווען באופן פון "אינו מצווה (מהקב"ה) ועושה", האָבן די מצוות ניט געהאט דעם כח צו משנה זיין דעם מהות דבר הנברא ע"י

בלי הזדככות כלל כו' ואעפ"כ הי' בו גילוי אלקו' וכמ"ש וירד הוי' על ה"ס שהי' גילוי אוא"ס ממש למטה והמטה הי' במקומו שלא הי' בו שום הזדככות כו' (רק הגילוי מלמע' פעל בעולם שיהי' באפשר להזדכך כו' והיינו שנעשה בו ביטול כללי כו' וכמ"ש במ"א שזהו ג"כ הטעם מה שהחזיר הקב"ה את התו' על כל אומה ולשון כו') וממילא לא הי' התחתון בבחי' כלי אל האור והגילוי כו' רק בנש"י הי' הגילוי בבחי' פנימי' מפני שפסקה זוהמתן כו' ומצד נשמתם ה"ה ראויים לקבל את האור כו' ומ"מ על כדו"ד פ"נ שלא הי' בבחי' התיישבות בכלי ממש (וע"ד כמו בשאר נביאים ואראה אפול על פני משא"כ משה הי' עומד על עמדו כמו"כ הי' החילוק הזה במ"ת דבנש"י עכדו"ד פרחה נשמתן כו') והחזירן בטל תחי' שזהו בחי' העוז דתו' כו' וכמ"ש בשש"ב פל"ו אבל כללות העולם לא הי' כלי כלל אל הגילוי כו'), ואף שע"י חטא העגל חזרה (זח"א נב, ב. כיון דחטאו בעגל אתעבר מנייהו כל אינון דרגין ונהורין עלאין ואתעברו מנייהו אינון חגירו מזיינין דאתעטרו משמא עלאה קדישא ואמשיכו עלייהו חויה בישא כמלקדמין וגרמו מותא לכל עלמא ולבתר מה כתיב (שמות לד ל) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו תא חזי מה כתיב בקדמיתא (שם יד לא) וירא ישראל את היד הגדולה וכלהו חמאן זהרין עלאין ומתנהרין באספקלריא דנהרא דכתיב (שם כ טו) וכל העם רואים את הקולות ועל ימא הוו חמאן ולא דחלין דכתיב (שם טו ב) זה אלי ואנוהו לבתר דחטו פני הסרסור לא הוו יכלין למחמי דכתיב (שם לד ל) וייראו מגשת אליו. קכו, ב. אמר רבי יוסי האי דאמרת בקדמיתא דכד נחש אתא על חוה אטיל בה זוהמא שפיר אבל הא תנינן דכד קאימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זוהמא. ישראל דקבילו אורייתא פסק מנייהו זוהמא אבל שאר עמין עעכו"ם דלא קבילו אורייתא לא פסקא זוהמא מנייהו. א"ל שפיר קאמרת אבל תא חזי אורייתא לא אתייהיבת אלא לדכורי דכתיב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא ועוד דאהדרו כלהו לזוהמתן כקדמיתא בטר דחטו ואתתא קשיא לאתפרשא זוהמא מנה יתיר מגברא. ח"ב קצג, סע"ב כגוונא דא עד לא חאבו ישראל בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אתעבר מנייהו זוהמא דהאי חויה דהא כדין בטול יצר הרע הוה מעלמא ודחו ליה מנייהו וכדין אתאחידו באילנא דח"י וסליקו לעילא ולא נחתו לתתא כדין הוו ידעין והוו חמאן אספקלריאן עלאין ואתנהרן עינייהו וחדאן למנדע ולמשמע וכדין חגר לון קודשא בדיך הוא חגירין דאתוןן דשמא קדישא דלא יכיל לשלטאה עלייהו האי חויה ולא יסאב לון כבקדמיתא. כיון דחטו בעגלא אתעברו מנייהו כל אינון דרגין ונהורין עלאין ואתעבר מנייהו חגירו מזיינין דאתעטרו משמא קדישא עלאה ואמשיכו עלייהו חויה בישא כמלקדמין וגרימו מותא לכל עלמא ולבתר מה כתיב וירא אהרן

הקב"ה, משנה זיין דעם גוף הדבר מיט וועלכן מ'האט געטאן די מצוה אז ער זאל ווערן אַ חפצא של מצוה, און דער אויפטו פון קיום המצוות איז געווען נאר בשייכות צום גברא, מקיים המצוה. לאחר מ"ת וציווי הקב"ה אָבער ווערט דורך קיום המצוות א שינוי אין דעם חפצא, אַז די חפצא ווערט אַ חפץ מצוה וקדושה וכו'.

– וואָס דער טעם דערויף איז, ווי עס שטייט אין מדרשי, אַז פֿאַר מית איז געווען א גזירה אז עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים, און באַ מ"ת האט דער אויבערשטער מבטל געווען די גזירה, אז ס'זאל קענען זיין דער חיבור פון עליון מיט תחתון –

ד. ה. דער ציווי במ"ת האָט אויפגעטאָן דער גדר פון חפצא דמצוה (ועבירה) אין די עניני העולם (אפילו איידער דער מענטש איז מקיים מיט זיי די מצוה), אַז זיי ווערן אַ כלי מוכשר צו מקיים זיין אַ מצוה מיט זיי און דורך זיי; און דורך דעם וואָס דער אדם איז מקיים די מצוה במעשה, ווערט נקבע בפועל קדושה (עליונים) אין חפץ שלמטה (תחתונים) און ער ווערט אַ חפצא של מצוה או קדושה כו'.

עד"ז איז מובן אויך בנוגע א"י: כאַטש אַז דער קנין ובעלות אויף א"י האָט זיך אויפגעטאָן אויך פאר מ"ת (ע"י דיבורו של הקב"ה), האָט אָבער דאָן די חלות הקדושה (אויך די קדושה וואָס איז ניט פארבונדן מיט חיוב מצוות) ניט געקענט נקבע ווערן אין "חפצא" פון דעם ארץ. לאחר מ"ת אָבער (אויך לפני הכיבוש) איז אין איר נתחדש געוואָרן דער גדר און אפשריות הקדושה (מצד דעם ציווי מ'זאל איר כובש זיין); און ווען אידן האבן איינגענומען א"י בפועל (דורך כיבוש) איז אין איר נקבע געוואָרן קדושת הארץ.

ה. אַזוי ווי דאָס איז ע"ד המדרש בנוגע צו קדושת הארץ, עד"ז איז עס לדעת רש"י בפשוטו של מקרא בנוגע לקנין בעלות הארץ:

וויבאלד אַז דער אופן וגדר נתינת הארץ פון דעם אויבערשטן צו אידן איז ניט ווי עס ווערט געגעבן אַ זאָך פון אַ סתם נותן צו אַ סתם מקבל וואָס די נתינה איז נאָר אַ שינוי רשות וואָס בייט ניט דעם מהות פון דעם דבר הניתן (און דעריבער קען די בעלות פון דער זאָך בטל און נפקע ווערן דורך אַ קנין, אָדער כיבוש וכו"ב, און איבערגיין פון איין רשות צום צווייטן)

נאָר דער אויבערשטער האָט אַוועקגעגעבן (אויך) איר מהות צו אידן (צונעמענדיק פון איר יעדע שייכות צו אַנדערע אומות), געגעבן אין אַן אופן אַז עס איז געוואָרן אַ שינוי אין איר מהות – דער חפצא פון דער ארץ איז געוואָרן דורך הקב"ה ארץ ישראל, איז פון דעמאָלט אַן קען זי ניט געהערן צו אַן אַנדער פאָלק (שינוי רשות דורך אַ קנין וכו"ב, קען ניט משנה זיין מהות הדבר)–

במילא (בדוגמת כללות גדר הקדושה וואָס קען אויפגעטאָן ווערן דוקא לאחר מ"ת) האָט זיך (אויך) דאָס געקענט אויפטאָן דוקא דורך דעם וואָס אידן האָבן כובש געווען בפועל – "כבשתם ארצות ז' גוים" – וואָס דעמאָלט איז געוואָרן בפועל דער "ברצונו כו' נתנה לנו", נתינת עצם מהות הארץ (מצד דעם וואָס "כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה"). (וש"נ) עד"ז **לגבי קדושת א"י, שחלות הקדושה בארץ נקבעה דוקא ע"י מעשה הכיבוש. וגם בנוגע לקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הט"ז ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששמומין בקדושתן הן עומדים אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום ואף על פי שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה: **קביעת הקדושה בהמקום היא מצד מעשה הקידוש שקדשה שלמה (ראה שם הערה 49 ויתירה מזו מצינו בקדושת המקדש וירושלים, ש"קדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה" (רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ו), ומ"מ קביעות קדושה זו נעשה ע"ז ש"קדשה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים" (רמב"ם שם הי"ד), ע"י מעשה הקידוש, כמפורש בהלכות שלפנ"ז).** **וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 147.** ועפ"ז איז אויך ניט קיין סתירה צווישן הלכות בית הבחירה און מורה נבוכים: דאָס וואָס פון הל' בית הבחירה קומט אויס אז דער מקום המקדש (והמזבח) איז אַ מקום סגולתי להשראת השכינה – איז נאָר לגבי די קדושה מוגבלת (וואָס קען אויפגעטאָן ווערן דורך מעשה בנ"א); משא"כ לגבי בחירת הקב"ה (וואָס זי איז – בלתי מוגבלת) – זאָגט דער רמב"ם (אין מו"נ), אַז דאָס איז ניט קיין "כלי", עס קען זיין נאר "דרך מעביר", אָבער ניט שורה ומתלבש [משא"כ דער רמב"ן האָלט, אַז מצד כחו ית' הכל יכול, ובפרט לאחר הבחירה ווערט אויך די קדושה בלי גבול און זי ווערט נתלבש אין מקום].**

ח. ויש להוסיף בזה (אויך לדעת הרמב"ם), אַז די קדושה מוגבלת וואָס איז פארבונדן מיטן מקום עצמו – האָט אַ שייכות אויך צו בחירת הקב"ה. ווארום וויבאלד אז אברהם וכו' האָבן דארט געבויט מזבחות און מקריב געווען קרבנות מצד דעם וואָס (זיי האָבן געוואוסט בבואה אז) דאָס איז דער "מקום

אשר יבחר ה'" (כנ"ל ס"ה) - קומט אויס, אַז זייער פעולה (וואָס האָט געבראכט צו קדושת המקום המוגבלת כנ"ל), איז פארבונדן מיט בחירת הקב"ה, ועפ"ז יומתק וואָס אברהם האט מתפלל געווען - און אויסגעפירט - "אשר יאמר היום יעדער יום, נצחי - בהר ה' יראה".

57. ואולי י"ל שזהו החילוק בין הענין בהשראת השכינה (שזהו ה' במ"ת) ל"ושכנתי בתוכם" שע"ש נק' משכן (ראה תניא פמ"א (נז, ב) אך אמנם אמרו רז"ל לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית ומקור נפשות כל ישראל שהוא רוח פיו ית' הנק' בשם שכינה על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין להחיות ולקיימן והיא היא המשפעת בו כח הדבור הזה שמדבר בדברי תורה. אגה"ק סכ"ג (קלו, א) תשכון ותתגדל בתוך בני ישראל כמ"ש כי אני ה' שוכן בתוך בני" ע"י עסק התורה והמצות בעשרה דוקא כמ"ש רז"ל אתיא תוך תוך כו' וע"ז נאמר בקרבך קדוש ואין דבר שבקדושה בפחות מעשרה ומשום הכי נמי אצטריך להו' לרז"ל למילף מקרא מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה כו' ואף גם זאת לא מצאו לו סמך מן המקרא אלא לקביעת שכן בלבד ליחיד לפי ערכו לפי [נ"א ולפי] ערך המרובים אבל לענין השראת קדושת הקב"ה אין לו ערך אליהם כלל וההפרש שבין השראה לקביעות שכן מובן למביני מדע). ולהעיר מפלוגתת הראשונים בהשראת השכינה במקום המקדש והביאור בזה (בהס' שבהערה 17, וש"נ).

58. ראה לקו"ת ראה כח, ב. או כמו ע"ד וירד הוי' על הר סיני הרי היה גילוי אור א"ס למטה שלא ע"י הזדככות הכלים עצומה כל כך ע"ד הנ"ל דעליות העולמות שהבריאה נכלל בבחי' אצילות ממש אלא שיוכל להיות גילוי אצילות בבריאה כמו שהבריאה היא בחי' בריאה. כי הוא ית' כל יכול. ועד"ז ג"כ יוכל להיות גילוי אור א"ס הסוכ"ע בממכ"ע בבחי' מלמעלה למטה. וזהו ענין המשל שהעליון יורד למטה כו'. **המשך תער"ב שם ע' תתקל ואילך.** דהנה הגילוי שבמ"ת ה' רק מלמעלמ"ט כי העולם ה' גשמי כמו שהוא עכשיו בלתי הזדככות כלל כו' שהרי גם נש"י לא ה' עוד הזדככות ממש בגופם ובחומרם כו' דביצי"מ הרי ה' בדרך בריחה לבד וכמ"ש כי ברח העם שברחו מן הרע אבל הרע ה' בתקפו כו' ואח"כ הגם שהי' ספה"ע קודם מ"ת והו"ע הז' שבועות שהי' בין יצי"מ למ"ת שהוא בירור הז"מ כו' מ"מ לא היו בערך שיהיו בבחי' כלי ממש לגילוי אוא"ס כו' ורק במעמד ה"ס פסקה זוהמתן ע"י הגילוי מלמעלה כו' וכ"ש שהעולם ה' גשמי וחומרי בלי הזדככות כלל כו' ואעפ"כ ה' בו גילוי אלקו' וכמ"ש וירד הוי' על ה"ס שהי' גילוי אוא"ס ממש למטה והמטה ה' במקומו שלא ה' בו שום הזדככות כו' (רק הגילוי מלמע' פעל בעולם שיהי' באפשר להזדכך כו' והיינו שנעשה בו ביטול כללי כו'.

וכמ"ש במ"א שזהו ג"כ הטעם מה שהחזיר הקב"ה את התו' על כל אומה ולשון כו') וממילא לא ה' התחתון בבחי' כלי אל האור והגילוי כו' רק בנש"י ה' הגילוי בבחי' פנימי' מפני שפסקה זוהמתן כו' ומצד נשמתם ה"ה ראויים לקבל את האור כו' ומ"מ על כדו"ד פ"נ שלא ה' בבחי' התיישבות בכלי ממש (וע"ד כמו בשארי נביאים ואראה ואפול על פני משא"כ משה ה' עומד על עמדו כמו"כ ה' החילוק הזה במ"ת דבנש"י עכדו"ד פרח נשמתן כו') והחזיר בטל תחי' שזהו בחי' העוז דתו' כו' וכמ"ש בסש"ב פל"ו אבל כללות העולם לא ה' כלי כלל אל הגילוי כו'. **וראה לקו"ש ח"ח ע' 23 ואילך.** ג. וועט מען עס פארשטיין בהקדים וואָס עס שטייט אין מדרש (בנוגע צום אויפטו פון מ"ת): "אמר דוד, אע"פ שגזר הקב"ה השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם.. כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד הוי' על הר סיני וכתוב ואל משה אמר עלה אל הוי'".

פון דעם וואָס דער מדרש איז מקדים "התחתונים יעלו לעליונים" פאר "והעליונים ירדו לתחתונים" - אע"פ אַז דער "וירד הוי' על הר סיני" איז געווען פאַר דעם "עלה אל הוי'", און ווי דער מדרש גופא זאָגט "ואני המתחיל" - איז פארשטאנדיק, אז דער עיקר כוונה פון ביטול הגזירה איז דער ענין פון התחתונים יעלו לעליונים (וואָס האָט זיך אנגעפאנגען בפועל ערשט נאך מתן תורה); עס איז נאָר, וואָס בכדי די "תחתונים" זאָלן קענען עולה זיין, האָט געדארפט זיין פריער דער "וירד הוי' על הר סיני" - "ואני המתחיל".

ד. און דאָס איז דער ביאור השייכות צווישן די ערשטע צוויי ענינים פון שבועות - מתן תורה און הסתלקות דוד המלך. בשעת מ"ת האָט זיך אויפגעטאָן (בפועל ובעיקר) דער ענין פון "העליונים ירדו לתחתונים", און דער ענין איז געווען בשעת מ"ת בתכלית השלימות. וואָס דאָס איז דער אויפטו פון דער "ירדה" (און גילוי אלקות) מלמעלה למטה וואָס איז געווען בשעת מ"ת לגבי דעם גילוי אלקות וואָס איז געווען פאר מ"ת: דער גילוי אלקות וואָס איז נמשך געווארן אין וועלט פאַר מ"ת, (אויך דער גילוי וואָס די אבות האבן ממשך געווען, אנהויבנדיק פון אברהם אבינו וואָס ער איז געווען דער וואָס "התחיל להאיר", איז געווען ברוחניות און האָט ניט דורכגענומען די "גשמיות" פון וועלט; משא"כ דער "וירד הוי' על הר סיני" וואָס איז געווען בשעת מ"ת האָט דורכגענומען אויך די גשמיות פון וועלט, ווי עס שטייט אין מדרש אז בשעת מ"ת צפור לא צווח, עוף לא פרח כו' ", ביז אַז "הקול שהי' יוצא מפי הקב"ה לא ה' לקולו בת קול": מצד דעם וואָס דער "קול" איז נקלט געווארן און האָט זיך איינגעזאפט אין אַלע נבראים, האָט ער במילא ניט געהאט קיין ווידערקלאַנג ("בת-קול"), און פון דאָמאָלס אָן - איז

תורה לא בשמים היא - נאָר דוקא למטה בעוה"ז הגשמי.

אָבער לאחרי כל זה, איז בשעת מ"ת געווען בפועל בלויז די המשכה וירידה למעלה למטה. אָבער דער "התחתונים יעלו לעליונים", דער זיכוך און עלי' פון וועלט גופא, דאָס האָט זיך אנגעהויבן נאָך מ"ת דורך דער עבודה פון אידן, וואָס זיי זיינען מזכך די גשמיות פון וועלט און מאַכן זי פאָר אַ כלי צו אלקות (און בשעת מ"ת איז נמשך געווארן דער כח אויף דער עבודה), און כשם ווי דער ענין פון "העליונים ירדו לתחתונים", אע"פ אַז ער האָט זיך אנגעהויבן דורך אברהם אבינו, האָט עס אָבער גענומען אַ משך זמן פון כמה דורות, ביז ער איז געקומען בתכלית השלימות בשעת מתן תורה (דורך משה רבינו וואָס ער איז דער "שביעי" און "כל השביעיין חביבין");

עד"ז איז אויך בנוגע צו "התחתונים יעלו לעליונים" וואָס האָט זיך אָנגעפאָנגען גלייך לאחרי מתן תורה, אַז די העלאה האָט גענומען אַ משך פון באַ סך דורות, און זי איז נשלם געוואָרן דורך דוד המלך (וואָס אויך ער ווערט אָנגערופן "שביעי", און נאָך מער בגילוי - דורך שלמה המלך, וואָס דאָן איז געווען "קיימא סיהרא באשלימותא". דער תכלית השלימות פון לבנה (ספירת המלכות), וואָס איר ענין איז - העלאה למטה למעלה.

59. ראה פרדס שי"א פ"ג - פרק ג' ראינו בפרק זה לבאר בענין ג' נעלמות אלה באור יפה יתיישב בשכל המשכיל. והענין כי לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכיו דרכינו כי כאשר ידמה האדם בשכלו להוות איזו מציאות שיהי'. הנה מחשבתו לא תפעיל. ואף אם ידמה ויצייר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות. עכ"ז והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל ונמצא הפועל שלם מהכח. כי הכח חסר המציאות ואין לו מציאות ושלימות כלל. והפועל הוא העיקר והמציאות וזולתו אין דבר. ואין כן פעולותיו והוייתו של ממ"ה הקב"ה כי כאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל אצילות הטהור והקדוש הנה אז נאצל ונצטייר כלו בעצמותו בלי שני בו ח"ו אלא מציאות מתייחד עמו עד שאין בין המאציל והמציאות ההוא הבדל כלל אלא הוא והם הכל אחד ועצם אחד ושרש אחד ואף אם ניחס האצילות ההוא אל הג' בחינות כאשר נבאר שהם אור קדמון וצח ומצוחצח אין בחינת חלוקם בערך עצמותם אלא בערך בחי' ענפיהם המתפשטות ומתאצלות. **הובא ונת' בסהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות פי"א. עכ"ל לענינינו, וביאור דבריו מובן שבחי' עלות הרצון לפניו ב"ה להוות י"ס הרי באמת הוא רצון א' מיוחד ואינו ממהות י"ס הגלויים עם שהוא התהוות שרש הי"ס ממש והיינו כמש"ל בענין העקודים שהם כלי א', ולהיות כי מי"ס נתהוו כל העולמות וכל אשר בהם הרי מובן שברצון ההוא שרש הי"ס נשרש ג"כ כל פרטי הנבראים שבעולם שנמשכו מי"ס שכולם עלו**

ברצונו להוות וכולם נתהוו ממש ע"י רצון זה אלא שהיו כלולים יחד בבחי' א' למשל כשאדם עולה בדעתו לעשות ענין א' שיש בו כמה מעשיות מ"מ הרצון והמחשבה היא אחת היא וכוללת כולם, ז"ס מ"ש בע"ח שרגלי א"ק מסתיימי' בסיום העשי' משא"כ בחי' אצילות שבינו לבי"ע יש פרסא, להיות כי א"ק הוא האור כללי הכולל כל ההשתלשלות כא' ע"כ רגלי א"ק היינו היותו כולל לבחי' עשי' מגיע עד העשי' משא"כ האציל' הוא פרט א' כמו שהעשי' פרט א' וד"ל: והנה מבואר למעלה דבחי' התכללות זו הוא בבחי' אח"פ דא"ק שהם כלים חיצוני' שבו משא"כ פנימיותו הוא בחי' הקו מא"ס ב"ה הפשוט בתכלית ואינו בערך אפי' להיות נק' אור כללי כי הרי הכלל הוא מעין הפרט ואין בפרט אלא מה שבכלל ואא"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות איהו כלל ולכן בחי' הרצון הזה שכתב הרמ"ק הוא באמת נאצל ג"כ לאחר הצמצום כמ"ש למעלה בשם האריז"ל, וז"ש הזהר קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, אסתכל דוקא שהוא מבחי' עיניים דא"ק שמבחי' כלים החיצוני' דא"ק שנק' אור כללי ושם הוא שרש התורה שנק' משל הקדמוני כי היא מבחי' חיצוני' חו"ב דא"ק כמאמר נובלות חכמה שלמעלה תורה (ב"ר י"ז) הנה בה ועל ידה האור א"ס מהוה העולם שעי' הכלל נמשך אח"כ בפרט ולא דאורייתא ברא עלמא פי' לא שהמחשבה עצמה בורא ח"ו אלא שהא"ס בורא הפרטי ע"י המחשבה הכללי' באורייתא כתיב ויהי אור היינו מציאת האור שהי' כלול במחשבה כללי' הנ"ל אסתכל בו והמשיכו לבא לידי גילוי בבריאת אור פרטי כו' ולכן ב"נ דעסיק באורייתא מקיים עלמא כי ע"י דיבורו בתורה בכל פרט גורם המשכת האור וחיות מא"ס ב"ה ע"י הכלל אל הפרט ז"ס דברו חכמים בהוה (שבת ס"ה א') שהדיבור של חכמים בח' שרצים עד"מ שהחובל בהן חייב הוא המהוה אותן ושרשן וכן בכל הדברים שבתורה וכמ"ש במ"א, ונמצא מובן מזה שסדר השתלשלות העולמות הוא בבחי' כלל ופרט כדי להיות התהוות פרטי הנמצאים מא"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מן הכלל ג"כ כנ"ל והכלל הראשון הוא בחי' א"ק ואח"כ נפרטו י"ס דנקודים ואח"כ נפרטו בברודים להיות מציאות רבות בספי' ע"י התכללותם זמ"ז וכל א' בחי' כלל לגבי פרטי הנבראים שיומשך מכל מציאות ספי' בבי"ע כמו מחסד נמשך מחנה מיכאל ק"פ אלף הרי החסד הוא בחי' כלל לגבי פרטי הנבראים ההם, וכל מה שנמשך יותר למטה הוא בא בבחי' התחלקות יותר ועכ"ז אין בפרט אלא מה שבכלל דהיינו שהפרט אינו התחדשות לגבי הכלל אלא רק מה שבא בהתחלקות פרטיות ולעולם גם בהכלל נמצאו כל הפרטי' אלא שהיו בהתכללות כמו המשנה לגבי הגמרא שכל פרטי' הדקדוקים שבגמ' נכללו בכלל שבמשנה וכמאמר אילפא מי איכא מידי דשאל לי ולא פשיטנא לי' ממתני' (תענית כ"א) וכן מאמר ינוקא דר"ל (שם ט') מי איכא מידי דכתיבי בכתובי ולא רמיזי באורייתא כו' וכנ"ל שהכלל הראשון הוא א"ק שהי' כולל כולם הוא בחי' א' והה"מ ז"ל קראו אור כללי וממנו נמשך אח"כ בפרטות ז"ס קורא הדורות מראש (ישעי' מ"א ד') פי' ראש הוא בחי' א"ק והדורות הן כל הסדר של

ההשתלשלות דאבי"ע שנקראו ממנו לבא לידי גילוי מההעלם כמי שאומר ראובן בא לכאן שמציאותו של ראובן הי' כבר אלא שבקריאה זו נעתק ממקומו לבא לכאן כך כל הדורות הי' בראש בחי' א"ק אור כללי שהוא ענין המחשבה הקדומה שצופה ומביט עד סוף כל הדורות שבמחשבה זו נתהוו כולם (ולכן אמר הרמב"ם שהמציאות של הנבראים הנראה לנו אינו אמתת מהותן אלא מקרה אשר קרה לו משום שהמציאות אמיתי שלו הוא בעודו במחשבת הבורא ית' ור"ל בבחי' אור כללי הנ"ל שנק' מחשבה הקדומה כנ"ל ונק' צחצחות וי"ס הגנוזות בל' הפרדס): **המשך תרס"ו ע' ה ואילך. קלט ואילך. (וראה בהוספות שם ע' תרד ואילך - בהוצאת קה"ת תשל"ו). ד"ה שובה וד"ה ולקחתם אעת"ר.**

60. וראה לקו"ש ח"ט ע' 194-5, שזה נעשה בתחלת הבריאה מצד נתאוה הקב"ה כו'. עפ"י כהנ"ל וועט מען אויך פארשטיין דעם חילוק צווישן דער "עדות" פון שמים וארץ און פון נשמות ישראל וויבאלד אז נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים - וואס א "דירה" מיינט דאך צו עצמות ית' - איז דאך אזוי געווארן בפועל (ע"ד ווי גערעדט פריער ס"ח), אז עצמותו ית' האָט א "דירה" בתחתונים; און דאָס דריקט זיך אויס (אויך) אין דער נצחיות פון שמים וארץ כו' וואָס ווייזט אויף דעם כח הא"ס וואס איז פאראן אין בריאה (כנ"ל בארוכה).
לאידך אָבער, וויבאלד דאָס איז בלויז מצד "למעלה", איז עס אין אן אופן וואָס שמים וארץ מיטן כח הא"ס זיינען צוויי זאכן.

כדי עס זאל זיך אויספירן די כוונה אז די "דירה" לעצמותו זאל אויך זיין מצד די נבראים עצמם, דארף זיין די עבודת התומ"צ פון נשמות ישראל, וואָס דורכ דעם טוען זיי אויף, אז די "דירה בתחתונים" זאל זיין מצד די תחתונים גופא.

[דאָס איז אויך די הסברה בפנימיות העיניים, וואָס "עדי קיום" טוען אויף א תוקף אין דער מעשה (כנ"ל ס"ג): דורך די "עדות" פון אידן ווערט אויפגעטאָן א תוקף אין דער בריאה - "שקטה", כנ"ל בארוכה].

61. תנחומא שמות כה. ויאמר ה' אל-אהרן לך לקראת משה. זה שאמר הכתוב: "ירעם אל בקולו נפלאות עשה גדלות ולא נדע" (איוב לז, ה). מהו ירעם אל בקולו נפלאות. כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה בסיני, הראה בקולו לישראל פלאי פלאים. כיצד? היה הקדוש ברוך הוא מדבר והיה הקול יוצא ומחזיר בכל העולם, וישראל שומעין את הקול בא להם מן הדרום, והיו רצין לדרום לקבל את הקול. ומדרום נהפך להם מן הצפון, והיו רצין לצפון. ומצפון נהפך להם למזרח, והיו רצין למזרח לקבל את הקול. וממזרח נהפך להם למערב, והיו רצין למערב. מן המערב נהפך להם מן השמים, ותולין עיניהם לשמים. והיה נהפך להם מן הארץ, היו מביטין לארץ, ששאמר:

"מן-השמים השמיעך את-קולו" וגו' (דברים ד, לו) **שמו"ר פ"ה, ט.** ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה הדא הוא דכתיב (איוב לז, ה) ירעם אל בקולו נפלאות מהו ירעם כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה בסיני הראה בקולו לישראל פלאי פלאים כיצד היה הקדוש ברוך הוא מדבר והקול יוצא ומחזיר בכל העולם ישראל שומעין את הקול בא עליהם מן הדרום והיו רצין לדרום לקבל את הקול ומדרום נהפך להם לצפון והיו רצין לצפון ומצפון נהפך למזרח והיו רצין למזרח וממזרח נהפך להם למערב והיו רצין למערב ומן המערב נהפך להן מן השמים והיו תולין עיניהן והיה נהפך בארץ והיו מביטין לארץ שאמר (דברים ד, לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך **הובא ברש"י יתרו כ, ב.** דבַר אַחַר לְפִי שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹלוֹת הַרְבֵּה, שֶׁנֶּאֱמַר אֶת הַקּוֹלֹת - קוֹלוֹת בְּאֵין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת וּמֵן הַשָּׁמַיִם וּמֵן הָאָרֶץ - אֵל תֵּאמְרוּ רְשׁוּיֹת הַרְבֵּה הֵן; וְלֵמָּה אָמַר לָשׁוֹן יְחִיד אֶלְהֵיךָ? לְתַן פְּתֻחוֹן פֶּה לְמֹשֶׁה לְלַמֵּד סִנְגוֹרִיָּא בְּמַעֲשֵׂה הַעֲגָל, וְזֶה שֶׁאָמַר לְמָה ה' יִחַרָה אִפְךָ בְּעַמְּךָ - לֹא לָהֶם צִיַּת לֹא יְהִי לָכֶם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם אֲלֵא לִי לְבִדִּי (שמות רבה): **תניא פל"ו.** וגם כבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה כדכתי' אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו הראת ממש בראיה חושיית כדכתיב וכל העם רואים את הקולות רואים את הנשמע ופי' רז"ל מסתכלים למזרח ושומעין את הדבור יוצא אנכי כו'. וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה וכדפי' בתיקונים דלית אתר דלא מליל מיניה עמהון כו'

62. ב"מ לח, א. אמר רב כהנא אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חברו

63. ובתרגומים כאן, כנ"ל הערה 18.

64. זהר פרשתנו קמז, א. וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, רבי אלעזר אמר האי קרא אוקמה ורזין דיליה הא אתמר, אבל (פשטא) רזא דקרא הכי אוליפנא וקשיין קראי דאי אינון ברזא דלתתא קשיין אהדדי, ואי ברזא דלעילא לא אינון בנהירו (אלא הכי איהו) דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה שפיר, תקחו את תרומתי קשיא, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם קשיא ודא (ס"א ודאי) כלא עילא ותתא כחדא, אלא הכי איהו ויקחו לי תרומה, מאן בני ישראל, מאת כל איש אליו מלאכין עלאין לעילא בגין דעליהון איהי תרומה ארמותא דאינון ארימו (לה) תדיר לגבי מלכא עלאה דהא אינון סלקין לה תדיר לגבי מלכא עלאה, וכד ישראל זכאין, אינון נטלין לה מנייהו ונחתין לה לתתא הדא הוא דכתיב מאת כל איש אשר ידבנו לבו, **וראה לקו"ש חט"ז שבהערה 18.**

65. פרש"י ריש פרשתנו. וראה לקו"ש שם.

66. חגיגה יז, א. וש"נ.

67. ע"פ הנ"ל יש לבאר סדר הפרשיות – יתרו משפטים תרומה (ראה לקו"ש חט"ז ע' 247 ט. דערמיט איז מובן דער סדר הפרשיות: פ' יתרו און (דערנאך) משפטים:

יתרו איז די פרשה פון מתן תורה, דאָס וואָס איז געגעבן געוואָרן מלמעלה - "העליונים ירדו לתחתונים". און אזוי האָט זיך דאן אויך אויפגעטאָן ביי אידן דער גילוי האמונה, וואָס דריקט זיך אויס אין ביטול - "ויחרד גו".

אבער נאָכן גילוי מלמעלה פון (פ' יתרו און) מ"ת, הויבט זיך אן (בעיקר) די עבודה פון "התחתונים יעלו לעליונים", אויפטאָן דעם יחוד צווישן מציאות הנבראים מיט אלקות -

און דאָס איז דער ענין פון משפטים, מצות שכליות, אז חכמתו ית' לייגט זיך אָפּ אין שכל הנברא, ביז עס ווערט צווישן זיי אַ "יחוד נפלא" וואָס דורכדעם נעמט דורך חכמתו ית' די גאנצע מציאות האדם; און דורכדעם פירט זיך אויס דער מכוון פון מתן תורה, אז עס ווערט דער חיבור פון "עליונים" מיט "תחתונים": יתרו הוא פ' מתן תורה, המשכה מלמעלה למטה שפעלה (בישראל - גילוי האמונה, ובעולם) ביטול העולם; אחרי מ"ת מתחילה העבודה דבירור העולם לייחד מציאות העולם עם אלקות. והסדר בזה הוא, דתחלה הוא פ' משפטים (מצות שכליות), הפעולה (בשכל) האדם, שנעשה יחוד נפלא עם חכמתו ית' (תניא פ"ה) והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה.), ואח"כ פ' תרומה - בירור והעל' דעניני העולם. וראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך. ז, לויט דעם וועט מען אויך פארשטיין די שייכות פון פרשת תרומה צו די פריעריקע פרשיות יתרו און משפטים: אין פרשת יתרו רעדט זיך וועגן מתן תורה וואו עס האָט זיך אויפגעטאָן דער פארבונד פון רוחניות מיט גשמיות, חיבור עליונים ותחתונים; און דער זעלבער ענין (אָבער מיט אַ הוספה), רעדט זיך אויך אין פרשת ואלה המשפטים "ואלה מוסיף על הראשונים". דאָס איז אָבער נאָר דער פארבונד פון רוחניות מיט מצוות בדברים גשמיים, ובשעת מעשה. אָבער אין פרשת תרומה רעדט זיך וועגן "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", דער פארבונד פון עליונים מיט תחתונים ניט נאר מיט מצוות נאָר אויך מיט דברי הרשות "בכל דרכיך דעהו". און אז עס שטייט לי אין אינו זל לעולם.

דאָס איז אויך דער כללות הסדר פון די פרשיות שבספר שמות אין אן אופן פון מלמטה למעלה: אין די ערשטע סדרות ווערט דערציילט וועגן דעם גאנצן סדר פון גלות מצרים און יציאת מצרים וואָס דאָס אַלץ איז געווען אַ הקדמה והכנה צו מתן תורה; דערנאָך (אין פרשת יתרו און משפטים) - דער ענין און אויפטו פון

מתן תורה, דער חיבור פון רוחניות מיט מצות בגשמיות, און נאכדעם (פון פרשת תרומה ביז דעם סיום פון ספר שמות) - בכל דרכיך רעהו.

68. ראה לקו"ש (שנסמן לקמן הערה 75) יתירה מזו, שי"ל שבהפרשת ונתינת מתנות כהונה מתבטאת שלימות הענין דדירה בתחתונים, בהחלק הנשאר ברשות האדם, שמשמש בזה לא מפני שהם נכסיו שלו, אלא לפי שהקב"ה "הוא הנותן לך" — נתנו לו וצריך להשתמש בזה כפי רצון ה'.

69. שמו"ר ספכ"ט. א"ר אבהו בשם ר' יוחנן כשנתן הקב"ה את התורה צפור לא צווח עוף לא פרח שור לא געה אופנים לא עפו שרפים לא אמרו קדוש קדוש הים לא נזדעזע הבריות לא דברו אלא העולם שותק ומחריש ויצא הקול אנכי ה' אלקיך

70. פרש"י ריש פרשתנו תקחו את תרומתי. ... י"ג דברים האמורים בענין פלם הַצָּרְכוּ לַמְּלֶאכֶת המִשְׁכָּן אוּלְבִגְדֵי כְהֵנָה כְּשֶׁתִּקְדָּקְדַק בָּהֶם: (ודעת זקנים מבעה"ת ג וזאת התרומה וגו'. שלשה עשר נדבות מונה כאן שנדבו ישראל במשכן וכנגדן מנה יחזקאל י"ג בגדים שעתיד הקב"ה להלביש ישראל לעתיד:). תנחומא כאן ה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי סִימוֹן: אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: לֹא תִהְיוּ סְבוּרִים שְׂאֵתֶם גּוֹמְלִים עָלַי. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי דְבָרִים שֶׁהַפְּרָשְׁתֶּם לִי, כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי דְבָרִים שֶׁעָשִׂיתִי לָכֶם בְּמִצְרַיִם. וְאֵלּוּ הֵן: וְאַלְבִּשְׁךָ רֶקְמָה, וְאַנְעֵלְךָ תַּחֲשׁ, וְאַחְבֹּשְׁךָ בַּשֵּׁשׁ, וְאַכְסָף מְשִׁי, וְאַעֲדֶךָ עֲדִי, וְאַתְנֶה צְמִידִים עַל יְדֶיךָ, וְרִבִּיד עַל גְּרוֹנְךָ, וְאַתֵּן נָזֶם עַל אַפֶּךָ, וְעִגְלִים עַל אַזְנוֹךָ, וְעֶטְרֶת תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשְׁךָ (יחזקאל טז יב), וְלַחְמֵי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ סֶלֶת וְשֶׁמֶן וְדָבַשׁ הֶאֱכַלְתִּיךָ (שם שם יט). הוֹי, כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי דְבָרִים שֶׁהַפְּרָשְׁתֶּם לִי, וְאַנִּי מַעֲלָה עֲלֵיכֶם שְׂאֵתֶם גּוֹמְלִים עָלַי. שֶׁהֲשִׁיר פִּי, יג. ר' חנינא ור' סימון חד אמר היא הכניסה לו שלש עשרה והוא הכניס לה שלש עשרה היא הכניסה לו שלש עשרה מה שמפורש בואלה שמות (שמות כ"ה) וזאת התרומה [וגו'] זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים ועצי שטים אבני שהם ואבני מלואים והוא הכניס לה שלש עשרה מה שמפורש ביחזקאל (יחזקאל ט"ז) ואלבישך רקמה ר' סימי אמר פורפירא תרגם עקילס אפליקטא (שם) ואנעלך תחש תחת עורות תחשים ואחבשך בשש תחת שש ועזים ואכסך משי זח"ב קמח, א. אבני שהם וגו', כל הני תליסר אינון ואינון תקווא דמשכנא ואהדרנא למלי קדמאי,

71. בחיי כה, ז. ויש לך לדעת כי כלל הדברים שבפרשה זו שהזכיר הכתוב תרומה הן חמשה עשר כי הבשמים והסמים הכל אחד וכנגדן מצינו בפסוק

בראשית ט"ו הברות **כלי יקר פרשתנו שם, ג.** זהב וכסף ונחושת. אע"פ שבמדרש תנחומא מסיק שהיו שם י"ג דברים וכן פירש"י ובפרטן אתה מוצא ט"ו דברים, ותירץ הרא"ם כי תכלת וארגמן ותולעת שני הכל מין צמר ונחשבו לאחת והחזקוני תירץ בענין אחר, אבל רוב המפרשים הסכימו שהיו שם ט"ו דברים ודבר זה מסכים למה שכתבו הרבה מפרשים שכל המשכן היה בנוי על תבנית ג' עולמות וכן כתב רבינו בחיי ובעקידה ובתולדות יצחק, ומהר"א כתב שגם חכמי האומות הסכימו על ציור זה וכתבי (ישעיהו כו ד) כי ביה ה' צור עולמים, שכל העולמות נבראו בשם של י"ה ע"כ באה כל הנדבה על המשכן וכליו במספר ט"ו להורות שקיום ג' עולמות תלוי במשכן זה הבנוי על תבנית ציור זה, ומורה קצת על זה אותן ט"ו מעלות שהיו מן עזרת נשים לעזרת אנשים, ושנבנה ע"י שלמה שהיה בדור ט"ו לאברהם וכתבו עוד המפרשים שגם האדם שנקרא עולם קטן בנוי על תבנית ציור זה ונראה שלכך נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בתוכו מבעי ליה אלא שר"ל שבאמצעות ציור זה אשר בו שוכן כבוד ה' ישכון גם בתוכם של ישראל בגופם ממש כי עיקר שכינתו שמה בעבור ישראל לא בעבור ציור זה העשוי מכסף וזהב כי הוא אינו כ"א אמצעי להמשיך באמצעותו כבוד ה' אל תוך בני ישראל. **וראה זח"ב קלה, א.** (ד"א) מאתם מאינון זמני ושבתי וכלא רזא חדא, זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני, זהב, ברזא דיומא דראש השנה דאיהו יומא דזהב יומא דדינא ושלטא ההוא סטרא כמה דאת אמר (איוב לז) מצפון זהב יאתה, וכסף, דא יום הכפורים דמתלבנן חוביהון דישראל כתלגא כמה דאת אמר (ישעיהו א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג יליבנו, וכתבי (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, ונחשת, יומי דקרבינן דחג דאנון רתיכי דעמינו עכו"ם ואנון אקרון רזא דהרי נחשת ובגין כך מתמעטין בכל יומא ואזלין, ותכלת, דא פסח שולטנו דרזא דמהימנותא רזא דגוונא תכלא ובגין דהיא תכלא, לא שלטא עד דשציאת וקטילת כל בוכרי דמצראי כמה דאת אמר (שמות יב) ועבר י"ל לנגף את מצרים, בג"כ כל (קלט א) גווינן טבין בחלמא בר מן תכלא, וארגמן, דא שבועות רזא דארגוונא דתורה שבכתב דאתיהבת ביה כלילא מתרין סטרין מימינא ומשמאלא כמה דאת אמר (דברים לג) מימינו אש דת למו ודא איהו ארגמן, ותולעת שני דא איהו ט"ו באב דבנות ישראל הוו נפקי במאני מלת כמה דאת אמר (איכה ד) האמונים עלי תולע, עד הכא שית סטרין מכאן ולהלאה רזא די' ימי תשובה, וש"ש ועזים, ועורות אילים מאדמים, ועורות תחשים, ועצי שטים, ושמן למאר, ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים, ואבני שוהם, ואבני מלואים, עד הכא תשעה לקבל תשעה יומין ויום הכפורים אשלים לעשרה, ומכל אליון אן נטלין תרומת י"י בכל זמנא וזמנא בגין לאשראה עלן, בר"ה אן נטלין תרומת י"י ואיהו רזא דר"ה

דאתיא מסטרא דזהב, ביום הכפורים אן נטלין לה ואיהו יום הכפורים (אמור קב) דירתא ברתא לאימא, בסכות אן נטלין לה ואיהו סוכה סוכת ואגינת עלן וכתבי (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם ודא איהו תרומת י"י, בפסח אופ הכי אן נטלין לה ואיהו פסח והא אוקימנא רזא דגוון דנהורא תכלא, בשבועות אן נטלין לה ואיהו שתי הלחם וכתבי (שמות כ) וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר ואן נטלין מתורה שבכתב תורה שבעל פה, ט"ו באב איהו קיימא בחדוה על בנות ישראל, כל שאר יומין אנון לתקונא דילה, ועל דא אשר תקחו מאתם כתיב. - **ובראב"ע (כה, ג) טז* דברים!** וזאת. אמר הגאון לא מצאנו כסף במשכן כי אם כסף פקודי העדה. אם כן איך כתוב כי הכסף נדבה והוא השיב כי כסף אחר היה נדבה. לצורך שלחן כסף כי לא יתכן שלא יהיה שם שלחן לתקן עליו שום דבר או לחתוך או לרחוץ עליו ולחצוצרות ולמזרקים ולפי דעתי אין צורך כי הכתוב לא חשש להוציא דבר א' משה עשר דברים. כי החמשה עשר היו נדבה. - **וראה רא"ם** שלשה עשר דברים האמורים בענין. זהב וכסף ונחשת - שלשה. ותכלת וארגמן ותולעת שני - אחד, הרי כאן ארבעה שכל אלה השלשה מראות של צמר הם כדלקמן. ושש ועזים ועורת אלים ועורות תחשים ועצי שטים ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים שהם שבעה מינים הרי אחד עשר. ועם אבני שהם ואבני מלואים שהם שנים הרי שלשה עשר. **וחזקוני** תקחו את תרומתי. פרש"י שהתנדבו י"ג דברים האמורים בענין. ואלו הם: זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים אילים תחשים שטים שמן סמים והבשמים הם בכלל השמן הואיל ואינם בעין והנשיאים הביאו את האבנים. **וראה אה"ת (פרשתנו ע' א' שפג.** ע"כ א' וזאת התרומה זהב וכסף י"ג דברים שהן הארת י"ג ת"ד שע"י י"ג חוורת, וזהו ג"כ ענין י"ג תיבות שבישתבח שיר ושבחה כו' (הג"ה בהרד"א כ' שיר ושבחה כו' כל אלו ט"ו לשונות של שבח כנגד ט"ו שיר המעלות שא' דוד כו', אך במ"ח מס' תפלת העשיי' פ"ט כ' וז"ל אח"כ יאמר ישתבח ויכוון בי"ג שבחים שבו משיר ועד מלכות ליי"ג מדות דא"א דיצירה, וכ"מ בפע"ח שער הזמירות פ"ו, ואפ"ל דהא גם כאן בענין וזאת התרומה זהב כו' נמנו ט"ו דברים ואעפ"כ פרש"י שהם י"ג דברים והיינו דב' מהן אינן מהחשבון וע' מזה בהרא"ם ובפנ"י, ושניהם במחכ"ת לא ראו המד"ר בשה"ש ע"פ שלחייך פרדס דמשמע שם דשמן למאור ובשמים לקטרת הסמים ולשמן המשחה כו' אינן מן החשבון, ושוב ראיתי כן ברע אברהם על שה"ש שם, והטעם י"ל לפי שכאן לא מנה רק הדברים השייכים למלאכת המשכן ולכלי המשכן, משא"כ שמן למאור ובשמים אינן מכלי המשכן כ"א ע"ד הקרבנות שבמשכן, עכ"פ י"ל כמ"כ בישתבח ברכות והודאות אינן מחשבון הי"ג דברים א"כ יש כאן י"ג שבחים וגם ט"ו לשונות כנגד שם י"ה כו', וע' בטור

שייך למנין דידן, כי שם הכוונה להדברים שהיו במשכן (ראה ראב"ע שם לפני"ז ובפי' הקצר: הארון כו' אור השכינה כו' קרבן עוף ובהמה כו' שחיטה כו'), ולא הדברים של תרומת (נדבת) המשכן (שמהם נעשה המשכן וכליו).

(* י"א שהכוונה לרב האי גאון על סמך שנמצאו ביטויים דומים להנ"ל בשו"ת רה"ג שהובאה בפי' הר"מ בוטריל לס"י פ"ד מ"ב. ותמוה ביותר - לאחר שבריובי מקומות בהראב"ע מובא "הגאון" ולד"ה הכוונה להרס"ג. ואפילו את"ל שהרה"ג פי' כך אין זו הוכחה כלל שאין זה פי' הרס"ג ולהוציא "הגאון" דכאן - מפי' "הגאון" בהראב"ע בכל מקום!

72. ראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך. הערה 67

73. ראה לקו"ש ח"א ע' 112 ואילך. ודוגמתם של ענינים ההפכים הנ"ל בק"ש (ותפלה) ישנה גם בלימוד התורה וקיום המצות, וגם בעבודה של כל היום כולו - בכל דרכיך דעהו" אלא שהם באופן של אחליפו דוכתייהו:

מצד אחד, הרי עצם החיוב דת"ת מוטל על כל בני", דגם הנשים חייבות ללמוד את ההלכות הצריכות להן (ואף שחיוב לימודן אינו [בתור חובת לימוד התורה] אלא רק בכדי לדעת איך לקיים את המצוה המוטלת עליהן, אולם מכיון שגם הן מברכות ברכות התורה מטעם זה, הרי מוכח שיש בזה גם ענין של תלמוד תורה); וגם בנוגע לקטנים, הרי מצוה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה - שמכל זה מוכח שענין הת"ת יש לו שייכות למדריגה בנפש האדם שבה משתווים כל אחד ואחת

ואעפ"כ, מצד השני, הרי אופן החיוב של הלימוד - בכמותו ואיכותו - אינו במדה השווה לכל אחד: יש מחויב ללמוד תורה יומם ולילה ובעמקות; ובעל עסק שיעורו פחות מזה ועד שיש יוצא ידי חובתו באמירת פסוק אחד שחרית ופסוק א' ערבית; והנשים מחוייבות ללמוד רק: (א) ההלכות הצריכות להן, (ב) עד שתדענה אותן.

וכמו"כ הוא בהעבודה דכל היום כולו בקיום המצות ובעבודה ד"בכל דרכיך דעהו", שהחיוב בכללות הוא דבר השווה לכל נפש - אבל ישנם כמה חילוקים בנוגע לפרטי ואופני החיוב: אנשים מחוייבים בכל מ"ע ומל"ת. נשים אינן מחוייבות במ"ע שהזמ"ג וכו'; ועד"ז גם בענין ד"בכל דרכיך דעהו", שיש בו הרבה דרכים ואופנים שונים התלויים במצבו ועסקיו של איש ואיש. ועפ"ז נמצא שתרומת האדנים והתרומה לכללות המשכן הן בדוגמת העבודה דק"ש (ותפלה) והעבודה דת"ת (ודכל היום): תרומת האדנים היא בדוגמת העבודה דק"ש (ותפלה). שנשים וקטנים פטורים ממנה, אבל באנשים המחוייבים בה היא בנוסח השווה לכולם - על דרך תרומת האדנים שנתחייבו בה רק

א"ח סס"י נ"א ובמ"א רס"י נ"ג, ואפ"ל כי גילוי י"ג מדה"ר שהם מא"א וע"י נמשך ע"י י"ה שהוא המורה על ג"ר כח"ב הי"ד וקוצו הוא כתר וחכמה והה"א היא בינה ולכן המשכת י"ג מדה"ר דהכתר נמשך ע"י י"ה וע"כ הם ט"ו תיבין כנגד שם י"ה ועכ"ז יש בהם י"ג תיבין אשר הם המורים על י"ג מדה"ר, וע' בזח"ב קס"ה ב', ע"פ סולו לרוכב בערבות ב"ה שמו, ואפ"ל כמו ע"י ויקחו לי תרומה י"ג דברים ממשיכים מדה"ר, כמו"כ פסוד"ז מתחיל ארוממך אלקי המלך, וזהו ג"כ הט"ו לשונות של שבח דישתבח וע"ז נמשך י"ג מדה"ר ע"י שם י"ה, אי"ש. ז) וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב כסף ונחושת פירש"י שהן י"ג דברים וצ"ל שהרי נמנה כאן ט"ו דברים ונדחק הרא"ם איך הם י"ג דברים הרי יש כאן ט"ו דברים ונדחק לפרש דתכלת וארגמן ותולעת שני כיון שהנך שלשה מיני צמר הם ע"כ נחשבים לא' לכן הם י"ד דברים ובמח"כ נעלם ממנו המדרש בשה"ש ע"פ שלח"ך פרדס רמונים דכ"ז ע"ד וז"ל היא הכניסה לו שלש עשרה שמפורש באלה שמות וזאת התרומה זהב וכסף ונחושת ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים ועצי שטים אבני שוהם ואבני מילואים עכ"ל א"כ מבואר דשמן לבשמים ובשמים לקטורת הסמים ולשמן המשחה אינן מן החשבון וכן פי' המג"א בספרו זרע אברהם על שה"ש והטעם י"ל לפי שכאן לא מנה רק הדברים השייכים למלאכת המשכן ולכלי המשכן משא"כ שמן למאור ובשמים אינם מכלי המשכן כ"א ע"ד הבשמים שבמשכן עכ"פ יש כאן ט"ו דברים ואעפ"כ הם י"ג דברים. והנה כמו"כ בישתבח נימנו ט"ו דברים ואעפ"כ איתא בכהאריז"ל בפרע"ח שער הזמירות פ' ו' ובמ"ח מסכת תפילת העשי' פ' ט' שהשלשה עשר שבו הם שבו הם שלשה עשר מדות דא"א דיצירה. א"ת. וז"ש ברבות בשה"ש דף כ"ז ד' בד"ה גן נעול ע"פ שלח"ך פרדס רמונים רבי חנינא ורבי סימון חד אמר היא הכניסה לו שלשה עשרה והוא הכניס לה שלשה עשרה היא הכניסה לו שלשה עשרה מה שמפורש בואלה שמות וזאת התרומה זהב וכסף וגו' עד ואבני מילואים וע"ש משמע דשמן למאור בשמים לא קאחשיב ודלא כהמזרחי ודלא כספר פנים יפות והטעם כמ"ש רש"י י"ג דברים אלו האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן מה שאין כן שמן המשחה וקטרת י"ל אינו שייך למלאכת המשכן ממש והנה ענין שהכניסה לו י"ג דברים היינו ענין התעוררות רחמים שהן דרך כלל י"ג מדות הרחמים והנה בחי' הרחמים אינו שייך כ"א על מי שהוא במדרגה התחתונה ואין טוב לו אבל על מי שהוא במדרגה העליונה ולא חסר לו כלל לא שייך עליו רחמנות כלל א"תיד). תיווך ב' הדיעות. ועד"ז ברע"ב וש"ך עה"ת כאן.

(* מה שמביא לקמן בפרשתנו (כה, מ) בשם הגאון (הרס"ג*) "שמונה עשר דברים הם במשכן" - אינו

הגדולים "מבן עשרים שנה ומעלה", אלא שכל המחוייבים שווים היו במידת תרומתם - מחצית השקל; והנדבה לכללות המשכן היא בדוגמת העבודה דת"ת (והעבודה דכל היום) שכ"א מחוייב בה גם הנשים והטף, אבל ביחד עם זה אינו דומה שיעור ואופן עבודתו של האחד להשני.

ד. והביאור בכל זה :

העבודה דק"ש (ותפלה) היא מצד הכחות הפנימיים דמוח ולב, אמנם מכיון שבאה ונמשכת ע"י ההקדמה דאמירת מודה אני, הודאה וביטול מצד עצם הנשמה, לכן נרגש ביטול זה והודאה זו גם בהעבודה דק"ש (ותפלה). היינו שבהעבודה דכחות פנימיים מורגש כי יסודתה בבחי' ביטול וקב"ע שמצד עצם הנשמה.

וזוהו הטעם שעבודה זו מוטלת רק על אנשים (גדולים), מפני שהכחות הפנימיים שבהם הם בשלימות ומתאימים לעבודה זו; אולם מאחר שגם בכוחותיהם הפנימיים נרגש הביטול והקב"ע המושרש בעצם נשמותיהם, ש"כולן מתאימות" - לכן הנוסח דק"ש (ותפלה), המרמז ליסודה של עבודה זו, הוא באופן השוה ומשוה את כולם.

ובזה יובן מה שהדגישה התורה בעבודה זו (דק"ש (ותפילה) - תרומת האדנים: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט", כי הנידון הוא בעבודה שמצד כוחות הפנימיים דמוח ולב, והרי בהם יש הפרש בין עשיר ודל, ובמילא אינה דומה עבודתו של האחד לעבודתו של השני. ולכן בתרומתו ועבודתו של כל אחד בפ"ע, אין ניכר שזוהי עבודה שמצד עצם הנשמה; אדרבה, מה שנראה הוא עשר גרה, הרומז לעשר הכחות הפנימיים.

אבל ב(השוואת ו) צירוף כולם יחד, היינו יסוד עבודתם המאחדם וכוללם יחד - כולם שווים בתרומתם. והיינו, כנ"ל, דהעבודה בכחות הפנימיים צ"ל באופן שיעורגש בה הביטול דמצד עצם הנשמה, שאז ה"עשיר לא ירבה והדל לא ימעט".

74. ראה המשך תער"ב שם (ס"ע תתקלה ואילך), דגילוי אלקות בדרך פשיטות בדוגמת לעת"ל הי' בביהמ"ק שהוא השלימות ד(ועשו לי מקדש -) משכן ד"בביהמ"ק הי' התפיסה דאלקות בפשיטות ומי שהי' בביהמ"ק הי' בו הרגש אלקות כו' , ע"ש. והדוגמא לזה כמו בקי"ס דכתי' זה אלי ואנוהו ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל כו', והיינו שגם המדרי' היותר תחתונות שבנש"י ראו גילוי אוא"ס ממש כו', וכמארז"ל כמה נתחבט משה רבן של כל הנביאים ובקש הראיני נא כו' וא"ל וראית את אחורי כו', ויורדי הים כאו"א מראה באצבע זה אלי כו', ובודאי שבהשגת אלקו' הי' מע' ומדרי' משה גדול מאד באין ערוך לגבי כללו' ישראל, ובשעת קי"ס ראו הכל גילוי אוא"ס שא"ז בהשגה רק בבחי' ראי' ממש מצד הגילוי דאוא"ס, וכמ"ש ויולך הוי' את הים ברוח קדים עזה שהי' גילוי מבחי' א"ס קדמונו ש"ע כו'

דמשו"ז כולם ראו והכירו כו' (ובמד"ר שמות פ"א הם הכירוהו תחלה כו', י"ל מפני שראו אותו מתוך חשך הצמצום והכירוהו שהוא הוא ממש אשר בהעלם במקום החלל כו'), וכן הי' בביהמ"ק שהי' מאיר שם גילוי אלקו' כו' דע"ה שהעולם הי' במציאות והי' נתפס הישות והמציאות (ומ"מ גם בעולם הי' בזה"ב גילוי אלקות כו'), אבל בביהמ"ק הי' נתפס בפשיטות בחי' האלקות וכמ"ש שלש פעמים בשנה יראה וכשם שבא ליראות כך בא לראות כו' שהי' שם הכרה והרגשת אוא"ס ב"ה בבחי' ראי' ממש כו', דבביהמ"ק הי' התפיסה דאלקות בפשיטות ומי שהי' בביהמ"ק הי' בו הרגש האלקות ולא הרגש עצמו כלל, דלהיות שבביהמ"ק הי' גילוי אוא"ס וכמ"ש אכן יש הוי' במקום הזה שהי' שם גילוי ש' הוי' ממש וכמשנת"ל (ד"ה מצה זו), הי' כמו עולם אחר והי' שם הרגש האלקו' בכאו"א בדרך פשיטות ולא הי' הרגש המציאות כו'. וביותר מזה הי' לעתיד שיהי' גילוי אוא"ס ממש ויהי' נראה ונגלה לכל וכמו ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו', וכמו"כ בגילוי הנבואה שיהי' לעתיד בכאו"א וכמ"ש ואשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם וגם על העבדי' והשפחות אשפוך את רוחי כו', ולא כמו גילוי הנבואה בנביאים שיש בזה כמה תנאים שיהי' ראוי לגילוי הנבואה וכמו אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר כו', ואחר כ"ז הי' גילוי הנבואה כדבר פלא שלמע' מהטבע עד שהי' הנביא בהפשטות גופו הגשמי לגמרי כו', מפני שהי' כמו גילוי שלמע' מהטבע שהטבע לא יוכל לקבל זאת וע"כ הי' צ"ל הפשטות הגשמי וביטול החושים וכמו ויפשט את בגדיו וכמו וראה אפול על פני כו', משא"כ לעתיד יהי' הנבואה כמו דבר טבעי שיהי' גם בילדים וילדות כו', שזהו מצד גילוי אור אלקי הנעלם דהיינו בחי' עצמו' אוא"ס הנעלם והנסתר שיאיר בגילוי ממש כו'. **משא"כ במ"ת (ראה בהנסמן לעיל הערה 58).**

75. ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 221 ואילך (סעיף ד-ח) דשלימות הענין דדירה בתחתונים הנ"ל מתבטאת בהענין והפרשת תרומה וכל מתנות כהונה. ד. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם א שאלה פשוטה לכאורה בנוגע צום כללות'דיקן ענין פון מתנות כהונה (ועד"ז במעשר):
מתנות כהונה, וואָס א איד גיט אַוועק דעם כהן, זיינען נאָר באַשטימטע (גאר קליינע) חלקים פון אידנ'ס נכסים: אפילו תרומה, חלה וכיו"ב - די זאכן וואס מ'דארף געבן ראשיתם דעם כהן - האָט דאָס אַ שיעור, ס'דארף זיין ראשית (און אפילו מדרבנן איז בתרומה - עין יפה א' מארבעים. ועד"ז בחלה). אבער ניט אַוועקגעבן זיינע תבואה אינגאנצן אלס תרומה כו', עס דארף זיין "שירי' ניכרין", ועד"ז בנוגע צו מעשר איז דאך דאָס נאָר - א צענטל פון זיינע פירות און תבואה. ולכאורה, בשלמא דאס וואס ס'איז פאַראַן אַ שיעור למטה. אז מ'טאר ניט געבן ווייניקער ווי דער שיעור,

איז מובן: פארוואס אָבער איז דא א שיעור למעלה - אז ער טאר ניט אוועקגעבן און מקדיש זיין פון זיינע נכסים וכיו"ב צום אויבערשטן אַלע נכסים (ובכמה מהם - אפילו ניט מערער פונעם - שיעור), ביז אז דער רמב"ם פסק'נט "לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו והעושה כן עובר על דעת הכתוב כו' אלא כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש כו".

ה. דער ביאור בכל הנ"ל: עס איז מבואר אין חסידות דער חילוק צווישן כהנים און לויים, אַז אַ כהן איז ענינו איש החסד, און עניינם של לויים איז גבורה. און קרח (וואס איז געווען אַ לוי) האט מיט זיין מחלוקת אויף כהונת אהרן געוואלט מגביר זיין גבורות אויף חסידים, אַז די לויים זאָלן זיין אַנשטאט די כהנים.

אין עבודת האדם איז דער חילוק צווישן חסד וגבורה: חסד איז ענינו השפעה מלמעלה למטה - "שוב" אין וועלט, און גבורה אין ענינה העלאה מלמטה למעלה - "רצוא" (ארויסגיין פון וועלט);

און דער שורש פון טענת קרח אין געווען, אַז דער עיקר זאָל זיין דער ענין הגבורה, די עבודה פון רצוא ועלי'. קרח האָט געהאַלטן אז תחתונים ווי זיי זיינען אין זייער מציאות זיינען ניט קיין כלים צו אלקות, און דעריבער דארף ביי זיי זיין רצוא - אַרויסגיין פון דעם מעמד ומצב פון מטה און עולה זיין צו אלקות.

[ס'איז קיין סתירה ניט צו דעם וואס ס'האט זיך גערעדט פריער (ומבואר במ"א) אַז די מחלוקת פון קרח איז געווען אויף דעם וואס די כהנים (ובפרט כהן גדול) רופן ארויס ביי אַלע אידן די תנועה פון אויפהויבן זיך דורך זייער עבודה למטה אין וועלט - ווארום וויבאלד דאס קומט דורך דער פעולה פון אהרן הכהן איש החסד וואָס איז משפיע און ממשיך אלקות מלמעלה למטה אין דעם תחתון ווי ער איז במציאות, טוט ער דעריבער אויף, אז די תנועה פון העלאה ביים אידן איז ניט באופן אַז ער גייט ארויס פון מטה, נאָר אז דער מטה במצבו ווערט אַ כלי צו אלקות, וע"ד - כל מעשיך (דיינע מעשים) לשם שמים בכל דרכיך (דיינע דרכים) דעהו].

און מהאי טעמא איז דער אַפּשלאַג און תיקון אויף מחלוקת קרח ניט דורך קרבנות וקדשים, וואס מ'גיט אוועק אינגאַנצן צום אויבערשטן, מ'איז דאָס מקריב אויפן מזבח, נאָר דורכן ענין פון מתנות כהונה דוקא: אין הקרבת הקרבנות (ובכללית דער ענין פון קדשים, וואָס א איד איז מקדיש זיינע נכסים להוי') זאָגט זיך ניט אַרויס אז אַלס דברים תחתונים גשמיים ווערן זיי אַ כלי צו אלקות, ווארום די קרבנות גייען דאָך אַרויס פון חול, פון זייער שייכות צום אדם למטה און ווערן אַן ענין קדוש - מ'איז זיי מקריב אויפן מזבח.

משא"כ בא מתנות כהונה, וואָס אַ מענטש גיט אוועק פון זיין פארמעגען צום כהן און דער כהן עסט עס און עס ווערט בא עם "למשחה - לגדולה", "כדרך שהמלכים - אויך ניט אידן - אוכלים", ביז אז כמה פון די מתנות כהונה (וואס זיינען נוהג אויך בחו"ל) בלייבן

חולין - דוקא אין דעם איז ניכר ומודגש אז אויך במצבם פון ענינים דלמטה (אלס חולין) זיינען זיי שייך צו אלקות.

ו. אבער אויך ביי מתנות כהונה איז נאך ניט מודגש בתכלית ובשלימות, אז אויך דברים תחתונים, ווי זיי זיינען במצב ד"מטה", ווערן זיי פארבונדן מיט אלקות - ווארום:

א) רוב מתנות כהונה, די עשר במקדש וארבע בירושלים, ווערן פריער קודש און ערשט דערנאך קומט דער חיוב פון געבן זיי צום כהן, און די כהנים אין משולחן גבוה קא זכו: אַזוי אויך תרומה, בכורים און חלה, איז דאָך בא זיי פריער הרמה ונתינה לה', און ערשט דערנאך קומט דער געבן עס צום כהן, ווי דער פסוק איז מדגיש בפרשתנו "ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתים", "בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לה' לך יהיו", "תתנו לה' תרומה", און אפילו בא גזל הגר איז פריער "קנאו השם" און שפעטער גיט מען דאָס צום כהן. ב) אפילו די איבעריקע מתנות - פון די עשר בגבולין, זיינען זיי דאך זאכן, וואס נאך זייענדיק ברשות ישראל געהערן זיי שוין צום כהן ווי "מתנות" זרוע לחיים וקייבה שדה אחוזה, שדה חרמים.

[נוסף לזה, וואָס "מתנות" און "שדה אחוזה" ווערן ניט דערמאנט מפורש בפרשתנו: און "מתנות" - זיינען (ווי חז"ל זאָגן) פאַרבונדן מיט מעשה פינחס, וואָס איז געווען שפעטער]

דעריבער ווערט בהמשך לזה געזאָגט אין דער פרשה אויך דער ענין פון מעשר ללויים, וואָס: א) אויך נאָכן אַפּשיידן און אַפּגעבן דעם מעשר צום לוי בלייבט דאָס חולין גמורין, וואָס "אין בו קדושה כלל" און ס'איז מותר לזרים. ב) ס'איז ניט קיין חלק מסוים וואָס געהערט צום לוי נאָך פאַר דער הפרשה פונעם אידן.

וואס דאס איז נאָכמער מדגיש אז אויך א מציאות וואָס איז נאָך חול גמור, "תחתונים" ממש, איז אויך פארבונדן מיטן אויבערשטן דערמיט וואס מ'גיט דאָס צום לוי, וואס "ה' הוא נחלתו".

ז. איינע פון די טענות מיט וועלכען קרח האט אנגעהויבן זיין מחלוקת אויף כהונת אהרן איז געווען: "טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית". איז מבואר טענתו אין חסידות: דער ענין פון טלית (לבוש) שכולה תכלת ווייזט אויף בחי' מקיף, און אן ענין פון מקיף דארף אין דעם ניט זיין קיין ציצית (חוטין) וואָס ציען זיך פון עם) - המשכה בפנימיות. (און דערמיט האָט ער געוואלט ארויסבריינגען זיין מחלוקת אויף אהרן, ווי עס איז מבואר אין חסידות בארוכה).

אין עבודת ה' בדקות מיינט עס (אויך): בשעת די עבודה פון זיכור המציאות פון א אידן קומט מצד המשכת האור מלמעלה, ניט מצד דעם אדם העובד מלמטלמ"ע - איז כאַטש אַז ער ווערט מיוחד מיט אלקות וויבאלד אָבער אַז דאָס קומט מלמעלה, איז דאָס לגבי זיין מציאות אן ענין פון מקיף - עס פעלט די

המשכה בפנימיות, וואס טוט זיך אויף מצד זיין מציאות.

ועפ"ז י"ל אז בדקות איז אויך דער ענין פון מעשר נאך ניט אינגאנצן מספיק אלס תיקון אויף מחלוקת קרה, נאר דארף אויך האָבן דעם ענין וואָס מתנות כהונה און מעשר זיינען משפיע למטה, און זיי זיינען מדגיש און בריינגען ארויס בנוגע דעם איבעריקן טייל נכסים וואָס בלייבן בא דעם אידן.

מתנות כהונה (און אזוי אויך מעשר) כשלעצמם - וויבאלד אז א איד איז זיי מקיים דערפאר וואס זיי זיינען מצוות ה', דערפאר ווערט דורך זיי ניט ארויסגעזאגט בשלימות, אז אויך דברים גשמיים ווי זיי געפינען זיך אינגאנצן אין זייער גדר וציור דלמטה, ווערן כלים לאלקות [נכמובן אויך פון דעם וואס אמחז"ל (אפילו בנוגע צו צדקה) - אז נאָכן ציווי אויף מעשרות איז עס א חלק פון ממונ ונכסים וואס מלכתחילה געהערט עס ניט צו אים, ס'איז ביי אים בתורת פקדון] בשעת אבער די הפרשה ונתינה פון מתנות כהונה ומעשר איז מדגיש, אז כאטש די איבערגעבליבענע געהערט צום מענטש, פאר זיינע הצטרכות, צו באנוצן זיך מיט זיי איז עס דערפאר ווייל דער אויבערשטער האט זיי אים צוגעטיילט - און דערפאר גופא ווערן זיי דורך איהם (מטה) אויסגענוצט אזוי ווי דער אויבערשטער וויל -

דורך דעם דוקא איז ער מגלה אז אויך דברים גשמיים ממש ווי זיי בלייבן אינגאנצן א רכוש פון מענטשן, אין דער בחי' פון תחתונים, ווערן בפנימיות אינגאנצן פארבונדן מיט אלקות, אין אן אופן פון "בכל דרכיך דעהו":

און דורך דעם פירט זיך אויס די שלימות פון "דירה לו ית' בתחתונים".

וי"ל בדרך אפשר - אז דאָס גופא איז דער טעם וואס סיי ביי מתנות כהונה סיי בא מעשר איז דא א שיעור קצוב, און א מענטש טאר ניט אַוועקגעבן זיינע גאַנצע נכסים - ווארום די פאַרבונדנעייט מיט אלקות אין די נכסים איז אין אן אַנדער אופן ווי אין די וואס ער דארף אַוועקגעבן; און דעריבער איז חסה התורה על ממונם של ישראל (כדי זיי זאלן נתברר ווערן אויף זייער ריכטיקן אופן).

ח. א מעין ודוגמא צו די דריי ענינים הנ"ל (קדשים ממש, רוב (ועיקר) מתנות כהונה ומעשר, און די נכסים וואָס בלייבן בא דעם מענטשן) אין מדריגות אין אחדות ה' - י"ל, אַז דאָס זיינען: דער ענין פון יחוד הוי' אחד מלמטה למעלה, הוי' אחד מלמעלה למטה, יחוד יחו"ע יחו"ת.

דער ענין פון הוי' אחד (בדרך עלי') מלמטה למעלה איז, אז אויך נאך התהוות העולמות זיינען די עולמות בטל במציאות בתכלית פונקט ווי קודם ההתהוות: ד. ה. אז נבראים זיינען באמת קיין מציאות ניט און זייער אמת'ע מציאות איז ווי זיי זיינען למעלה (אין אצילות).

וואס דאָס רופט ארויס די עבודה פון פרישות והפשטה פון עניני העולם - חיי (ועבודת) הצדיקים זי וואָס זיינען מופשט פון עניינים גשמיים.

דער צווייטער אופן פון הוי' אחד (בדרך המשכה) מלמעלה למטה איז ווי אלקות איז מתפשט ומלוכש אין יעדער זאך, ד. ה. ס'איז פאַראַן אַ מציאות פון וועלט אָבער די מציאות גופא איז אלקות. און די דרגא פון יחוד רופט ארויס אין עבודה (ניט אַפּצושיידן זיך פון וועלט, נאר אדרבה): צו טאָן מיט דברים גשמיים - ער איז נהנה פון דער דבר גשמי, נאר די הנאה איז אַ הנאה אלקית.

אבער אויך דער יחוד, כאטש ער איז מיטין דבר גשמי, דערהערט ער עס אבער ווי צוויי באַזונדערע זאכן שנתאחדו - אלקות און דבר גשמי,

מצד דעם יחוד פון יחו"ע ויחו"ת איז נרגש ווי די מציאות הגשמי און זיין עשי' (והנאה) ווערן אן ענין פון אלקות.

76. שעפ"ז יומתק זה שהמשכן הוא קיים לעולם (ראה הערה 43).

77. יתרו יט, יב-יג. והגבֹלת אֶת־העֵם סָבִיב לֵאמֹר הַשְּׁמֵרָו לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וַיִּגַע בְּקֶצֶהוּ כָל־הַנֶּגַע בְּהָר מֹות יוֹמֵת: לֹא־תִגַע בָּו יָד כִּי־סָקֹל יִסָּקֵל אֹי־יָרָה יִלָּה אִם־בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחַיָּה בַּמִּשָּׁה הַיֵּבֶל הַמָּה יַעֲלוּ בְּהָר:

78. פרש"י שם, יג. מִשָּׁה הַיֵּבֶל: כְּשִׁימְשָׁה הַיֵּבֶל קוֹל אֶרֶץ, הוּא סִימָן סִלּוּק שְׂכִינָה וְהַפְּסָקֵת הַקּוֹל, וְכִיּוֹן שְׁאִסְתַּלַּק, הֵם רָשָׁאִין לַעֲלוֹת:

79. ראה לקו"ת ראה לב, טע"ב ואילך. ב והנה יש באדם בחי' עיר מושב ובחי' שדה ומדבר מדבר היא ארץ לא זרועה שהם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה. אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת ה' ודברים בטלים הרי לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא. וזהו אשר לא ישב אדם שם. פירוש אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלהיך. פי' כי הנה כתיב וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל כי טוב לגנוז שבחי' אור שהוא בחי' הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם מאד בטבעו וצריך לגלות אוצר של יראת שמים (ועמ"ש במ"א בפי' מי גילה לבני רז זה והיינו אור האהבה המסותרת) ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות. וע"ז נאמר ובקשתם שתבקש ותחפש ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהוא

אבודה אצלו בבחי' גלות שהוא בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל. וזהו את הוי' אלהיך שהוא נמשך מבחי' אל השורה בכל אדם להחיות נפשו האלהית. והנה הכתוב אומר ובקשתם משם. משם דייקא כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה. כך לא ישיג אור פני ה' ושתהיה אהבתו אליו ויראתו על פניו כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה לו ע"ד מ"ש נחפשה דרכינו כו' שיפוש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים וזהו ובקשתם משם. כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות עליו באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא"א לומר כך רק על הקב"ה כמ"ש זה אלי ואנוהו כי מלא כל הארץ כבודו אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה. וזהו שדרשו רז"ל ע"פ קראו שם פרעה כו' העביר המועד ר"ל הדרך של המועד ושמחה העביר לשמחה של הוללות וזהו ענין במדבר הזה יתמו פי' ע"י דבורי אותיות התפלה שהוא בחי' מדבר הזה כמ"ש זה אלי כו' וכן בעסק התורה כמ"ש בפ' מטות בפ"י לאמר זה הדבר כו' ע"י יתמו היינו כמ"ש בזהר שלח קס"ג ב' שהוא בחי' תמים תהיה כו' ושם ימותו הוא נפילת אפים שהוא העלאת ניצוצים שנפלו בבחי' שם ע"י אליך ה' נפשי אשא כו' וז"ש ואותנו הוציא משם כי באמת הוציא אותנו מבחי' שם לדבקה בו ית'. אך מי שפוגם באיזו מחשבה או דבור וכ"ש מעשה הנה על זה נאמר ובקשתם משם דהיינו שיפוש במעשיו כו' אשר לא טובים וע"י יתמרמר לבו בקרבו וישוב אל ה' וירחמהו דהיינו שיעורר רחמים רבים על ניצוץ אלהות שבתוכו בבחי' גלות. ועל זה נאמר ליעקב אשר פדה את אברהם כי מדת יעקב הוא מדת רחמנות שע"ז פודה מהגלות מדת אהבה היא מדתו של אברהם אבינו ע"ה כי לכן נק' אבינו כו' ולהיות ברא כרעא דאבוא להבטל ולהכלל ברצונו ית' (ועמ"ש בפ"י ובקשתם משם ע"פ וישב יעקב ובמ"ש ע"פ כנשר יעיר בפ"י דרשו כו' בהמצאו).

ובכ"מ.

80. ירמי' ב, ו. וְלֹא אָמְרוּ אֵיךְ יִהְיֶה הַמַּעֲלָה אֲתָנוּ מֵאַרְץ מִצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ אֲתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאַרְץ עַרְבָה וְשׁוֹחֵה בְּאַרְץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאַרְץ לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יֵשֵׁב אִדָּם שָׁם:

81. לקו"ת נשא כ, ג. וזהו כמו שהי' נסיעת המשכן בבחי' מדבר שע"ז הי' מכניע את המדבר כו'. וכך הוא בנפש עכשיו הכנעת היצה"ר שהוא ג"כ בחי' מדבר שהוא ארץ לא זרועה דהיינו המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה כו' וזהו אשר לא ישב אדם שם פי' אדם הוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב כמ"ש מזה בד"ה אני לדודי. וע"כ צריך להכניע בחינת מדבר זה שהוא היצר הרע והיינו ע"י המשכת גילוי אלקות בנפשו. **ראה שם.**

82. עקב יא, יב. אֲרָץ אֲשֶׁר-יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֹתָהּ תַּמִּיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה:

83. ב"ר פנ"ו, יו"ד. אברהם קרא אותו יראה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה שם קרא אותו שלם שנאמר (בראשית יז) ומלכי צדק מלך שלם אמר הקב"ה אם קורא אני אותו יראה כשם שקרא אותו אברהם שם אדם צדיק מתרעם ואם קורא אני אותו שלם אברהם אדם צדיק מתרעם אלא הרני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם ירושלים **תוד"ה הר תענית טז, א.** הר שיצאה ממנו הוראה לישראל. י"מ דזה ירושלם שנקרא על שם אברהם שקראוהו הר ה' יראה (בראשית כב) והעיר היה נקרא כבר שלם כדכתיב (שם יד) ומלכי צדק מלך שלם ונקרא ירושלם על שם יראה ועל שם שלם לכך אין אנו נותנין יו"ד בירושלם בין למ"ד למ"ם על שם שלם וההר נקרא מוריה על שם תורה כדכתיב (ישעיה ב) כי מציון תצא תורה וכתוב (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב והוא לשכת הגזית. המוריה זה סיני ונקרא מוריה על שם שממנו יצא מורא לעובדי כוכבים במתן תורה כדכתיב (תהלים עו) ארץ יראה ושקטה אי נמי רצה לומר דירושלם נקרא מוריה על שם שיש מורא לעובדי כוכבים על גדולתה ומתפחדים :

84. לקו"ת ר"ה ס, ב, בירושלים יראה שלם שלימות היראה כי עתה כתי' להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו פי' הדר מלכותו הוא ההידור בנבראים המתהווים ממדת מל' ית' כמ"ש אלף אלפים ישמשוני' לגדוד אל' ולגדודיו אין מספר שזהו בחי' הידור עצום מאד ומ"מ הוא ע"י שמתחלה להודיע לבני האדם גבורותיו שהתהוותם הוא ע"י בחי' גבורות וצמצומים כי אילו היה מדת מלכותו יתב' מתגלה עליהם כמו שהיא לא היו יכולים לקבל כלל והיו מתבטלים במציאותם ממש וכמארז"ל הושיט אצבעו הקטנה ביניהם שהיא בחי' מל' מדריגה העשירי' שבי"ס ושרפן שנתבטלו לגמרי כי אין בע"ג יכול לקבל בחי' א"ס אלא שהן הן גבורותיו שמצמצם עצמו שלא יהיה מדת מלכותו בגילוי כ"כ ואז יהיה הפחד והיראה בגבול כפי שיכולו הנבראים שאת זה לא נק' יראה שלם כי אין היראה בשלימות אבל לעתיד ע"י ואת רוח הטומאה אעביר כו' יהיה בחי' יראה שלם **שה"ש ו, ג.** שחורה אני ונאווה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה. הנה בנות ירושלים נק' הנשמות שעדיין לא ירדו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש הבהמית ועודן כלולות במאצילן ב"ה בבחי' אין ממש ונקרא טהורה היא כי טהורה פי' שעדיין היא בבחי' אין ואח"כ אתה בראתה יש מאין כו'. לפי שכל נשמות טרם ירידתם לעוה"ז הן עומדות שם בביטול והתכללות ממש באור א"ס ב"ה. וכמ"ש באליהו חי ה'

אשר עמדתו לפניו ולא אליהו בלבד אלא כל נשמות קודם ירידתן והתלבשותן בגוף ונפש הבהמית ואזי נקראו בנות ירושלים (בפרדס בערכי הכינויים ערך בנות ירושלים הביא בשם הזהר פרשת ויחי שני פירושים בזה והפיו הראשון הוא כדפי' כאן ע"ש בפ' ויחי דרמ"ב ע"א) שמקבלים עליהם בחי' יראה שלם דהיינו שלימות היראה כי היראה הוא מבחינת מלכותו ית' מלכות כל עולמים למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית שהיא בחי' א"ס ובהשתלשלות המדרגות בנבראים אין בהם כח לקבל יראה זו בשלימות וכמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שכבוד הדר מלכותו הוא מה שהמלאכים מקבלים עליהם עול מלכות שמים מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל כו' אלף אלפים וריבוא רבבות כו' ולגדודיו אין מספר. ובכ"מ.

85. ויצא כח, יז, יירא ויאמר מה-נורא המקום הזה אין זה כי אם-בית אלהים וזה שער השמים: ובמדרז"ל לשם.

86. יחזקאל כ, לה. והבאתי אתכם אל-מדבר העמים ונשפטתי אתכם שם פנים אל-פנים: וראה בחיי, וכדי לעקר שרש הדעת הנפסדת הזאת ולקבוע בלב אמונת המופתים הגדולים ההם באה חכמת התורה שיתחייב האדם להקדימה לשאר החכמות והאירה את עיניו והודיעה אותו כי המדבר ההוא לא היה כשאר המדברות והוא שכתוב: המוליך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב ולא היה קרוב אל הישוב שיקבל חרישה וזריעה ופעולת הצמיחה הוא שכתוב: לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ולא היה שם מים כלל הוא שכתוב: וצמאון אשר אין מים ומים אין לשנות ועוד שלא היה בטבע האדם שיחיה שם אפילו יום אחד כל שכן עם כובד אנשים ונשים וטף שעמדו שם ארבעים שנה ומזה אמר הכתוב: ארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כלומר שאין בטבע האדם שיחיה שם וכדי לחזק אמונה זו בלבבות באה התורה והאריכה בספור המסעות שעשו שהיו בין כלן ארבעים ושנים מסעות ורצה להזכירם בשמם כי יש בספורם תועלות רבות לשעה ולדורות שיתפרסם הפלא הגדול לשעה בין העמים שבאותו הדור אשר שמעו את שמע מצרים והיו יודעים קצת מהמקומות שאין בטבע האדם לחיות שם ועוד שיתפרסם גם כן לדורות הבאים אשר לא ראו הענין ותהיה האמונה קבועה בלבם באותם הדורות שראו ויספרו זה לבניהם ובניהם לבניהם ובניהם לדור אחרון איך עמדו ישראל שם לא בדרך הטבע רק בדרך הנס וכן כל מעשיהם היו בדרך הנס על פי הענן ועל ידי שני הגואלים משה ואהרן. אה"ח אכן יתבאר על פי דברי אנשי אמת (זוח"ב קנז.) שאמרו שהליכת ישראל במדבר היתה לברר ניצוצי הקדושה שאנס איש הבליעל החונה במדבר השמם ששם קנה מקומו מקום נחש שרף ועקרב ודרכו שם

עדת ה' להוציא בולעו מפיו, והוא הטעם שהיו ישראל חונים במקום אחד שנה ובמקום אחר י"ב שעות שהוא כפי מה שצריך לביורר הניצוצות שישנם במקום ההוא, וביורר זה אין כח בעולם שיכול עשותו זולת קדושה השלמה ובסוד שלימות מחברת הכללות ומחברת הפרטות, קדושה השלמה היא השכינה וישראל והתורה, ומחברת הפרטות הם ס' ריבוא נשמות קדושות, מחברת הכללות הוא משה רבינו בסוד משה עמו, כי הוא אילן שממנו נוצצו נשמות ס' ריבוא שהיו שם, ונסתייעו בעזר אלהי בשכונת שוכן הבירה ושברו מלתעות עול וביורר בירור עצום: ועוד ר"פ מסעי. לקו"ת ר"פ נשא. נשא את ראש בני גרשון וגו'. יש להבין למה נאמר בבני גרשון גם הם וגם מ"ש בבני גרשון דוקא ע"פ אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני ולא נאמר כן בבני קהת ומררי. אך הנה תחלה צריך להבין כללות ענין המשכן ונסיעתם במדבר. דהנה שרש טעם נסיעתם במדבר עם המשכן וכליו הי' כדי להכניע כח יניקת החיצונים ששרש יניקתם הוא במדבר דוקא. ולכך במדבר אין שם גידול צמח ודשא כלל אלא שממון בלבד כי ההשפעה היא מס' דקדושה דוקא ואתה מחיה את כולם. וכתב צדיק ה' פי' צדיק שהוא משפיע ובעל צדקה. וכן בכל סטרא דקדושה יש בחי' זו. והנה בהקב"ה חסד נמשך מצד הגדולה כמ"ש ארך אפים וגדל חסד. ובכל סטרא דקדושה חסד נמשך מצד הביטול שבטל לה' ונחשב לאין ואפס בעיניו לכן ראוי ליתן לזולתו שהוא חשוב יותר. וכמ"ש באברהם ואנכי עפר ואפר ולפיכך הי' עושה חסד עם כל בני אדם כו'. משא"כ מי שהוא יש ודבר ואינו בטל צריך הכל לגרמיה ואינו בחי' משפיע. ולכן במדבר הם נחש שרף ועקרב ג"ק ששם מקור הקליפות שהם יש ודבר נפרד ואין בהם בחי' הביטול לכן אין ממנו שום השפעה והנה לכך הי' נסיעת הארון וישראל במדבר כדי להכניע את המדבר ולכך נשאו את המשכן במ"ב מסעות שהוא בחי' שם מ"ב. ובכ"מ.

87. עקב ח, טו. המוליך במדבר | הגדל והנורא נחש | שרף ועקרב וצמאון אשר אין-מים המוציא לך מים מצור החלמיש:

88. ל' הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב. אין בונין את המקדש בלילה שנאמר וביום הקים את המשכן ביום מקימין לא בלילה ועוסקין בבנין מעלות השחר עד צאת הכוכבים והכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר ואין מבטלין תינוקות של בית רבן לבנין ואין בנין ב"ה דוחה יום טוב:

89. תהלים עד, ט. אתותינו לא-ראינו אין-עוד נביא ולא-אתנו יודע עד-מה:

90. בריש הל' בית הבחירה לא כתב (משכן שעשה משה רבינו) במדבר.

91. משא"כ לפני"ז בה"ה שכתב "כעין קלעי החצר שהיו במדבר"

92. קהלת ב, יג. וְרָאִיתִי אֲנִי שָׁשִׁשׁ יִתְרֹן לְחֻכְמָה מִן־הַסְּכָלוֹת כִּי־תִרְוֶן הָאֵר מִן־הַחֶשֶׁךְ:

93. ראה לקו"ת במדבר ד, ג ואילך. עוי"ל כי הנה פי' במדבר כו' לא ישב אדם שם. יש לפרש בב' אופנים הא' לגנאי. וכמ"ש בד"ה אני לדודי. דהיינו ארץ לא זרועה הם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה כו'. וזהו אשר לא ישב אדם שם פי' אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם שם כו' ע"ש והיינו כמ"ש כתפארת אדם לשבת בית (ישעיה מ"ד י"ג) ופי' דקאי על התורה הנק' אדם. ובית הוא תשבע"פ ע"ד א"ת בניך אלא בוניך כו'. (וע' זח"ב קיז ב' ח"ג קמ"א סע"ב). משא"כ בחי' מודומ"ע של הבלי עולם נק' מדבר אשר לא ישב אדם הנ"ל שם. והוא ארץ חריבה לגנאי. ע"ד אמרם ז"ל ע"פ אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים. הוא יראה שלם. והב' הוא לשבח ע"ד ההפך מזה וכמ"ש סד"ה ענין ימי המילואים שנתמלא יראה שלם ממילא נחרב תאוות נה"ב כו' כי ולאום מלאום יאמץ כו'. ועד"ז ארז"ל וחנינא בני די לו בקב חרובין כו' וכן רשב"י ור"א בנו במערה איברי להו חרובא כו' (פ"ב דשבת דל"ג ע"ב). ופי' לא ישב אדם שם ע"ד מ"ש במ"א ע"פ והאיש משתאה לה מחריש כו' וע"ד לית דין בר נש כו'. ולכן לתקן בחי' מדבר הנ"ל מה שנפל במודמ"ע אשר לא לה' המה בבחי' לא ישב אדם שם. זהו ג"כ ע"י ומדברך נאוה. בבחי' תשובה שהיא ג"כ בבחי' לא ישב אדם שם שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים הנק' אדם יכולים לעמוד כו'. אך עיקר המכוון כאן בפ' במדבר סיני זהו מה שנסתר פרצופה שהיה בבי"ע בבחי' כתפארת אדם כו' אדם תתאה ועולה באצילות להיות נקודה תחת יסוד. ע"ד וחד חרוב כו' כנ"ל. ומזה יומשך אח"כ להיות בבחי' אהל מועד. להיות בנין מחדש ביתר שאת ועמ"ש ע"פ ויסב אלקים את העם דרך המדבר כו': **שה"ש כב, א.** אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב וממדבר מתנה מדבר היא בחי' עליונה למעלה מעלה מבחי' אדם כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כי בחי' איש הוא מ"ש ה' איש מלחמה מלחמה להוי' בעמלק דהיינו כשכבר נמשך בבחי' הוי' אחר המשכת ג"פ קדוש בוי"ו אבל במקורו ושרשו באור א"ס ב"ה ממש נקרא בחי' מדבר אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם [וע' בספ"ד בזהר תרומה דקע"ז א' ובזהר הרקיע שם] ומשם נמשך להיות בחינת כתר

על הראש ומוחין שהוא למעלה מעלה מבחי' הראש ומוחין: **כג, סע"ב ואילך.** ד זהו ענין וממדבר מתנה. ומבואר למעלה הענין כי הגם כי זאת התורה אדם שהתורה היא בחינת אדם דאורייתא מחכמה נפקת מ"מ היינו בבחינת יציאתה מהעלם אל הגילוי אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב וממדבר מתנה מדבר הוא בחי' עליונה למעלה מבחי' אדם כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כו' שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם העליון שעל הכסא ומשם נמשך להיות בחי' כתר על הראש ומוחין. וזהו ענין בעטרה שעטרה לו כו'. והענין ע"ד מ"ש בספרא דצניעותא רפ"ב ביקירותא ההיא כתיב לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם אדם לבר הוא **ועוד. וראה לקו"ש חטי"ז ע' 473** יג. עפ"י הנ"ל קען מען אויך מסביר זיין, בפנימיות הענינים, וואָס דער רמב"ם איז מדייק אנצורופן דעם משכן - "מקדש המדבר" (ווארום, כידוע, איז דער רמב"ם מרמז בספרו כמה ענינים פון קבלה - און עד"ז בענינו):

אין דעם לשון "מקדש המדבר" איז מרומז די מעלה הנ"ל פון משכן (אז אין אים איז דער ארון במקומן ובגלויו) - וואָרום פנימית דפנימית הלב איז די בחי' פון "מדבר" שבנשמה, וואָס איז הערער פון בחי' "אדם" שבנשמה - "לא ישב אדם שם" למעליותא, מסנ"פ שלמעלה מטעם ודעת.

און דערפאר געפינט מען אויך ביי משיח' די בחי' "מאד", העכער פון "אדם": "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" - וואָס "מאד" (הגם אז "מאד הוא אותיות אדם", איז עס אָבער אין אַ צירוף וואָס) ווייזט אויף "בחי' בלי גבול כלל" - העכער פון צירוף אדם - נאָר מדבר דקדושה, וואָרום דאָס איז דרגת הארון, וואָס דורך משיח' וועט עס צוריק געבראַכט ווערן למקומו ובגלויו.

יד. ס'איז ידוע, אז "אדם" ווייזט אויף די דריי בחינות פון מחשבה דיבור ומעשה (א' - מחשבה, ד' - דיבור, מ' - מעשה). און עפ"ז קומט אויס, אַז אין דעם צירוף "מאד", העכער פון ציור אדם, איז די התחלה אות מ' - מעשה.

דער ביאור אין דעם: דער ענין המסנ"פ דריקט זיך אויס דוקא אין ענין המעשה דנעוץ תחילתן בסופן דוקא: וע"ד ווי ס'איז מבואר אין דעם ענין פון „אין ערך לך בעוה"ז", אז דוקא אין עוה"ז הגשמי דריקט זיך אויס דער אין "ערוך שלמעלה" - אַזוי אז אויך בנוגע דעם "אין ערוך" פון אַ אידן, אַז דער כח המסנ"פ פון פנימית דפנימית הלב, דער "אין ערוך" שבנשמה, דריקט זיך אויס דוקא אין דעם כח העשי' שלו".

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: mendywagner@gmail.com

